

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Penzijní připojištění – Alternativní forma zhodnocení peněžních prostředků

Supplementary Pension Insurance – an Alternative Form of Funds Evaluation

Student: Bc. Michaela Košárková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.

Ostrava 2011

MÍSTOPŘÍSEŽNÉ PROHLÁŠENÍ:

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci zpracovala samostatně. Přílohu č. 1 mi danou k dispozici jsem doplnila pro potřeby diplomové práce a přílohu č. 2 jsem samostatně zpracovala.“

Ve Studénce dne

.....

Michaela Košárková

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji paní Ing. Miroslavě Balharové za cenné rady, poznatky a připomínky, které mi v průběhu zpracování této diplomové práce poskytla. Rovněž děkuji paní Ing. Marii Lichnovské, Ph.D., z katedry účetnictví, Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské – Technické univerzity, za její odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÉ ASPEKTY PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ.....	2
2.1 Proč si přispívat na penzijní připojištění.....	2
2.2 Podstata penzijního připojištění	3
2.3 Právní úprava penzijního připojištění	4
2.4 Penzijní fondy	4
2.4.1 Penzijní plán a statut penzijního fondu.....	6
2.4.2 Hospodaření penzijního fondu.....	7
2.4.3 Dohled nad penzijním fondem.....	9
2.4.4 Asociace penzijních fondů České republiky.....	10
2.5 Účastník penzijního připojištění	11
2.5.1 Informační práva účastníka penzijního připojištění	12
2.6 Vznik penzijního připojištění	13
2.7 Příspěvky na penzijní připojištění.....	15
2.7.1 Příspěvky účastníka	16
2.7.2 Státní příspěvky	17
2.7.3 Příspěvky zaměstnavatele	19
2.8 Dávky penzijního připojištění	21
2.8.1 Penze	22
2.8.2 Jednorázové vyrovnání	24
2.8.3 Odbytné.....	24
2.9 Přerušení penzijního připojištění	25
2.10 Převedení peněžních prostředků do jiného penzijního fondu	25
2.11 Zánik penzijního připojištění	26
2.12 Výpověď penzijního připojištění	27
3 ANALÝZA PRODUKTU PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ	
U VYBRANÉHO PENZIJNÍHO FONDU.....	28
3.1 Penzijní fond České pojišťovny, a. s.....	28

3.2 Analýza produktu penzijního připojištění.....	32
3.2.1 Státní podpora penzijního připojištění.....	33
3.2.2 Možné naspořené peněžní prostředky	41
3.2.3 Čerpání peněžních prostředků z penzijního připojištění	42
3.2.4 Další možnosti penzijního připojištění	45
4. VYHODNOCENÍ PRODUKTU PENZIJNÍHO PŘIPOJISTĚNÍ.....	47
4.1 Vyhodnocení produktu penzijního připojištění na základě analýzy	47
4.2 Modelový příklad	49
5 ZÁVĚR.....	53
Seznam použité literatury	
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1 ÚVOD

Lidé v produktivním věku, kteří chtějí nalézt optimální řešení pro zajištění své budoucnosti, si mohou vybrat z velkého množství produktů a služeb nabízených finančními institucemi. Jednou z možností účelného a bezpečného zhodnocení volných peněžních prostředků, a tím i zajištění zajímavého obnosu na stáří, je penzijní připojištění se státním příspěvkem.

Diplomová práce bude věnována produktu penzijního připojištění se státním příspěvkem, a to s důrazem na jeho význam pro fyzickou osobu, která je potencionálním účastníkem penzijního připojištění.

Penzijní připojištění se státním příspěvkem si vybuchovalo na finančním trhu v České republice za celou dobu své existence významné postavení. I když v současné době počet klientů penzijních fondů stále přibývá, existuje řada lidí, kteří penzijnímu připojištění nedůvěřují, nespoří si a spoléhají se na peněžní prostředky získané od státu. A tím se otevírá otázka a zároveň problém, který budu řešit v rámci praktické části mé diplomové práce: ***„Proč se účastnit penzijního připojištění?“***.

Cílem mé diplomové práce bude odpovědět na otázku, proč se účastnit penzijního připojištění, a zjistit pro potencionálního klienta, kdy a v jaké výši si začít spořit, aby si zachoval svou životní úroveň i po odchodu do penze.

Proč, kdy a v jaké výši spořit na penzijní připojištění budu zjišťovat v rámci své diplomové práce pro potencionálního klienta, který je ve stejné věkové kategorii jako já, neboť i mně není má budoucnost lhostejná. V rámci praktické části analyzuji na příkladech produkt penzijního připojištění u vybraného penzijního fondu a na základě vyhodnocení analýzy vymodeluji příklad, na kterém ukážu, kolik musí potencionální klient spořit, aby si zajistil slušnou životní úroveň i po odchodu do penze.

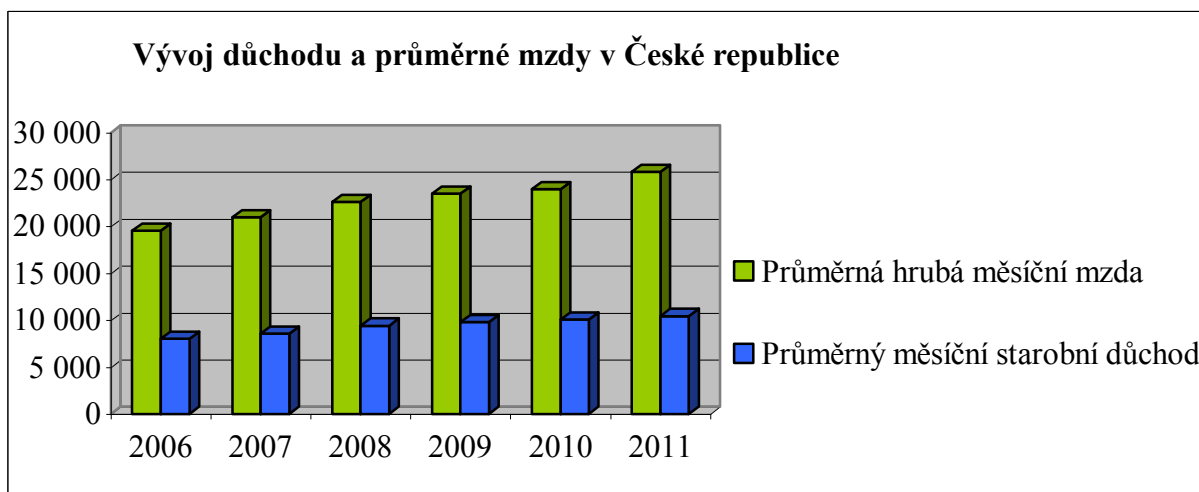
2 TEORETICKÉ ASPEKTY PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

2.1 Proč si přispívat na penzijní připojištění

Česká veřejnost je o *fungování systému důchodového zabezpečení* jako celku málo informována. V současné době jsou starobní penze v České republice financovány tzv. dvoupilířovým důchodovým systémem, jehož zdrojem je povinný dávkově definovaný pilíř (sociální pojištění) financovaný metodou průběžného financování a dobrovolný příspěvkově definovaný pilíř (penzijní připojištění se státním příspěvkem) financovaný prostřednictvím penzijních fondů, kde si účastníci spoří na svůj individuální účet.

Jelikož v budoucnosti bude docházet ke zhoršování poměru lidí v produktivním a důchodovém věku, je státní systém důchodového zabezpečení finančně neudržitelný. Tento negativní důsledek má zmírnit plánovaná *důchodová reforma*, která v současnosti představuje nejdůležitější sociálně ekonomické téma dneška nejen pro občany, ale zcela samozřejmě i pro politiky.

Graf 2.1 Vývoj důchodu a průměrné mzdy v České republice

Zdroj: Český statistický úřad

Současný průměrný důchod představuje 41,1 % z průměrné mzdy. Z výše uvedeného grafu 2.1 vyplývá, že soukromé úspory budou mít v důchodovém věku rozhodující vliv na životní úroveň každého občana, neboť existuje riziko nízkého státního důchodu vypláceného v budoucnu. A proto v současné době roste a dále bude růst potřeba a nutnost aktivně se

podílet na výši své budoucí penze, což umožňuje vyrovnaní propadu příjmu občana v důchodovém věku a udržení jeho životní úrovně. Pro plánování kvality života v období důchodu je možné využít i jeden z finančních nástrojů, a to penzijní připojištění se státním příspěvkem (dále jen „penzijní připojištění“), kterému je věnována má diplomová práce.

2.2 Podstata penzijního připojištění

Systém penzijního připojištění v České republice je založen na občanském principu, který spočívá ve vztahu *penzijní fond - FO* a tím umožňuje přihlédnout ke konkurenční nabídce různých penzijních fondů. Na penzijním připojištění se v určité míře mohou podílet i zaměstnavatelé, a proto bývá v systému penzijního připojištění uplatňován i zaměstnanecký princip spočívající ve vztahu *penzijní fond - zaměstnavatel - zaměstnanec*.

Penzijní připojištění jako specifický *doplňkový systém navazující na důchodové pojištění* spočívá v pravidelném strádání peněžních prostředků během ekonomicky aktivního života, a to jak samotnými účastníky, tak třetími osobami poskytnutými ve prospěch osobních účtů klientů penzijního fondu. Obvykle obsahuje i možnost nakládání s těmito peněžními prostředky a vyplacení plnění z penzijního připojištění po určité době, což v praxi představuje běžnou investiční činnost.

Účelem penzijního připojištění je zabezpečení doplňkových příjmů jeho účastníkům nad rámec poměrně nízkého důchodu ze státního systému důchodového pojištění a tím přispění k udržení stabilní životní úrovně především po ukončení pracovní aktivity ve stáří nebo při invaliditě. Penzijní připojištění není určeno pouze pro lidi již přemýšlející o důchodu, ale je výhodné pro každého, kdo chce efektivně spořit. A pokud se občan rozhodne uzavřít smlouvu o penzijním připojištění na začátku pracovně aktivního věku, může část svých naspořených peněžních prostředků využít i dříve.

2.3 Právní úprava penzijního připojištění

Penzijní připojištění se řídí **zákonem** č. 42/1994 Sb., *o penzijním připojištění se státním příspěvkem* a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením (dále jen „zákon o penzijním připojištění“), ve znění pozdějších předpisů. Zákon o penzijním připojištění je základní právní normou upravující vznik, průběh, zánik penzijního připojištění a nároky z něj plynoucí.

Činnost penzijních fondů, daňový režim a další aspekty penzijního připojištění ovlivňují i jiné právní předpisy.

Zákon č. 513/1991 Sb., *obchodní zákoník* upravuje činnost penzijních fondů v oblastech, kde se na ně nevztahuje speciální úprava zákona o penzijním připojištění.

Ve věcech týkajících se ochrany osobních údajů, které nejsou přímo upraveny § 38 zákona o penzijním připojištění, se vychází z obecné úpravy dané **zákonem** č. 101/2000 Sb., *o ochraně osobních údajů*.

Z hlediska daní a možnosti snížení daňového základu je klíčový **zákon** č. 586/1992 Sb., *o daních z příjmů*, v platném znění.

2.4 Penzijní fondy

Penzijní fondy představují zvláštní finanční instituci (PO) se sídlem na území České republiky, která jako jediný subjekt poskytuje služby penzijního připojištění. Na finančním trhu v České republice působí 10 penzijních fondů, jejichž přehled uvádím v následující tabulce 2.1.

Tab. 2.1 Přehled penzijních fondů působících v České republice

Penzijní fondy působící v České republice	
Penzijní fond České pojišťovny, a. s.	ING Penzijní fond, a. s.
Penzijní fond České spořitelny, a. s.	ČSOB Penzijní fond Progres, a. s.
Penzijní fond Komerční banky, a. s.	Allianz Penzijní fond, a. s.
AXA Penzijní fond, a. s.	AEGON Penzijní fond, a. s.
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a. s.	Generali Penzijní fond, a. s.

Zdroj: Asociace penzijních fondů ČR

Zákon o penzijním připojištění povoluje činnost penzijních fondů pouze ve formě akciové společnosti a definuje specifické podmínky nad rámec obchodního zákoníku, kterými se jako akciové společnosti musí řídit. Obchodní firma penzijních fondů musí obsahovat označení „penzijní fond“. Jiné osoby nemohou toto označení ve své obchodní firmě používat.

Penzijní fond ***lze založit*** při splnění podmínek uvedených v zákoně o penzijním připojištění a pouze se souhlasem regulatorního orgánu tj. ČNB, a to po dohodě s MPSV. Součástí žádosti o povolení musí být i mimo jiné stanovy, návrhy statutu a penzijního plánu penzijního fondu. ČNB musí rozhodnout o žádosti o povolení do 60 dnů ode dne doručení žádosti. Povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu uděluje ČNB na dobu neurčitou a nelze jej převést na jinou osobu. Penzijní fond nelze založit na základě veřejné nabídky akcií a může vydávat pouze akcie stejné jmenovité hodnoty znějící na jméno.

Hodnota základního kapitálu penzijního fondu musí činit nejméně 50 000 000,- Kč a musí být tvořena pouze peněžitými vklady, splatnými před podáním žádosti o povolení. Jeho případné zvýšení nelze provést nepeněžitými vklady.

Představenstvo penzijního fondu musí mít alespoň pět členů a ***dozorčí rada*** alespoň tři členy, přičemž jejich počet členů musí být dělitelný třemi. Členem představenstva a dozorčí rady může být pouze FO starší 18 let, způsobilá k právním úkonům, bezúhonná, odborně způsobilá a která byla předem schválena ČNB. Jestliže ČNB do 30 dnů ode dne doručení návrhu na nového člena penzijního fondu nesdělí, že s návrhem nesouhlasí, považuje se návrh za schválený.

Členy představenstva a dozorčí rady penzijního fondu nemohou být senátoři a poslanci Parlamentu, členové vlády, Nejvyššího kontrolního úřadu, zaměstnanci ČNB, členové orgánů, FO nepovažující se za bezúhonné, FO, kterým bylo odejmuto povolení k činnosti penzijního fondu a zaměstnanci jiných finančních institucí (např. jiných penzijních fondů, bank, pojišťoven). Zaměstnanci penzijního fondu nemohou být zároveň členy dozorčí rady penzijního fondu.

2.4.1 Penzijní plán a statut penzijního fondu

Každý penzijní fond kromě stanov a zakladatelské smlouvy popř. zakladatelské listiny musí mít i **statut a penzijní plán**. Způsob přijímání statutu, penzijního plánu a jejich změny upravují stanovy penzijního fondu.

V určitém období nabízejí penzijní fondy určitý penzijní plán. Penzijní plán představuje základní dokument, který musí být nejen přístupný každému, ale musí být připojen ke smlouvě o penzijním připojištění, jejíž text se od něho odvíjí.

Pro poskytování penzijního připojištění má penzijní plán zvláštní význam, jelikož v zákoně o penzijním připojištění jsou uvedeny pouze obecné zásady penzijního připojištění, které jsou pak v tomto penzijním plánu konkretizovány.

Penzijní plán stanovuje způsob komunikace mezi penzijním fondem a účastníkem a řeší nároky účastníků penzijního připojištění. Zákon o penzijním připojištění stanoví povinné náležitosti penzijního plánu, avšak penzijní plán může přitom zahrnovat i další ustanovení, která penzijní fond považuje za účelná pro poskytování penzijního připojištění.

Účelem penzijního plánu je stanovit jednotlivé druhy penzí a dávek penzijního připojištění, podmínky nároku na dávky penzijního připojištění a jejich výplatu, způsob výpočtu poskytované dávky penzijního připojištění ať už ze strany dlužníka či penzijního fondu, výši příspěvku účastníka penzijního připojištění a pravidla, podle kterých se budou účastníci penzijního připojištění včetně příjemců penzí podílet na výnosech hospodaření penzijního fondu. Výčet náležitostí penzijního plánu je pouze taxativní, není vyloučeno, aby obsahoval i jiné zákonem nepožadované údaje.

V České republice všechny penzijní fondy sestavují penzijní plány jako příspěvkové, v nichž výše penze závisí na celkové velikosti příspěvků zaplacených ve prospěch účastníka penzijního připojištění a podílu účastníka na výnosech hospodaření penzijního fondu a věku, od kterého se penze vyplácí. Samotný penzijní plán a statut penzijního fondu, ale i jejich změny schvaluje ČNB.

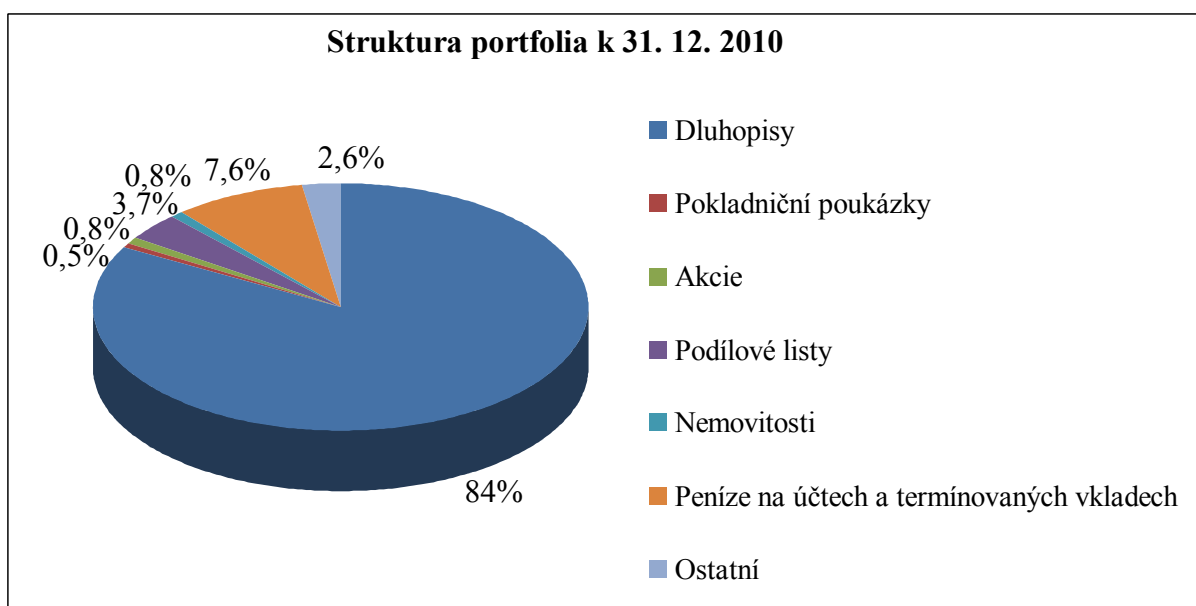
Statut penzijního fondu ve své podstatě představuje organizační předpis podrobně vymezující pravidla hospodaření v souladu se zákonem o penzijním připojištění. Obsahuje především informace o činnosti penzijního fondu a o charakteru a cílech jeho investiční politiky.

2.4.2 Hospodaření penzijního fondu

Penzijní fond je povinen s peněžními prostředky účastníků penzijního připojištění ***hospodařit s odbornou péčí a s cílem zabezpečit*** těmto účastníkům ***spolehlivý výnos***. Se svým majetkem musí nakládat takovým způsobem, aby nebyly poškozeny zájmy účastníků penzijního připojištění. Penzijní fondy vedle penzijního připojištění mohou vykonávat i jinou činnost, ale jen pokud tato činnost souvisí bezprostředně s penzijním připojištěním.

Peněžní prostředky, které penzijní fond shromáždil od účastníků penzijního připojištění, může investovat např. do státních dluhopisů, dluhopisů vydaných bankami, veřejně obchodovatelných dluhopisů vydaných obchodními společnostmi a přijatými k obchodování na burze cenných papírů, hypotéčních zástavních listů, veřejně obchodovatelných akcií či podílových listů přijatých k obchodování na burze cenných papírů, pokladničních poukázek, jiných movitých věcí, pozemků a jiných nemovitostí a na terminované vklady. Penzijní fond nemůže nakupovat akcie jiného penzijního fondu a vydávat dluhopisy.

Graf 2.2 Umístění peněžních prostředků penzijních fondů v České republice

Zdroj: Ekonomické ukazatele Asociace penzijních fondů ČR za rok 2010

Peněžní prostředky shromážděné penzijním fondem musí být investovány s odbornou péčí, aby byla zaručena kvalita, bezpečnost, likvidita a rentabilita skladby finančního umístění jako celku.

Pro **rozdělení zisku** vzniklého hospodařením penzijního fondu, zákon o penzijním připojištění vymezuje přesná pravidla. Zisk může penzijní fond rozdělit takovým způsobem, že nejméně 5 % připadá do rezervního fondu a nejvíce 10 % se rozděluje mezi akcionáře podle rozhodnutí valné hromady. Zbylá část zisku se použije ve prospěch účastníků a osob, jejichž penzijní připojištění zaniklo v roce, za který se zisk rozděluje. Minimálně 85 % ročního zisku penzijního fondu je každoročně rozděleno mezi účastníky penzijního připojištění a připsáno na jejich účty.

Zjistí-li penzijní fond, že není schopen krýt nároky na dávky penzijního připojištění, je povinen informovat ČNB a přijmout opatření k nápravě. Ke **krytí ztráty** se použije nerozdělený zisk z minulých let, rezervní fond a jiné fondy tvořené ze zisku. Nestačí-li k pokrytí ztráty výše uvedené zdroje, musí být ztráta kryta snížením základního kapitálu, ale jen za podmínky, že hodnota základního kapitálu neklesne pod 50 000 000,- Kč.

2.4.3 Dohled nad penzijním fondem

Penzijní připojištění poskytované penzijními fondy je regulováno celou řadou ustanovení vymezujících poměrně úzké mantinely pro jeho podnikatelské aktivity, především operace na kapitálovém trhu, kdy penzijní fond disponuje s peněžními prostředky svých účastníků.

Na bezpečnost systému penzijního připojištění dohlíží představenstvo, dozorčí rada, management, auditoři, ale i depozitář.

Povinností *dozorčí rady penzijního fondu* je kontrolovat činnost představenstva a dohlížet nad hospodařením penzijního fondu, dodržováním zákonných a jiných předpisů a ochranou majetku účastníků penzijního připojištění.

Penzijní fond je povinen při své činnosti uzavřít s bankou smlouvu o výkonu depozitáře. *Depozitářem penzijního fondu* se rozumí banka, která pro penzijní fond vede běžné účty, zajišťuje platební styk a také provádí obchody na finančním trhu. Kromě poskytování různých služeb penzijnímu fondu má depozitář právo a současně povinnost kontrolovat hospodaření penzijního fondu, především způsob nakládání s majetkem. Povinností penzijního fondu je poskytovat pravidelné informace o hospodaření fondu.

Depozitářská smlouva se uzavírá na dobu neurčitou. Jestliže banka nebo PO vykonávající funkci depozitáře porušuje povinnosti stanovené zákonem nebo depozitářskou smlouvou, může ČNB rozhodnout o změně depozitáře. Pokud ČNB do 30 dnů ode dne doručení návrhu na změnu depozitáře nesdělí, že se změnou nesouhlasí, platí, že změna je schválena. Depozitářská smlouva při změně depozitáře zaniká dnem, kdy nabude právní moci rozhodnutí, jímž ČNB rozhodla o změně depozitáře. Nejpozději však do jednoho měsíce ode dne zániku depozitářské smlouvy je povinen penzijní fond s jinou bankou uzavřít smlouvu o výkonu depozitáře. Statutární orgán depozitáře a jeho dozorčí rada nemohou být tvořeny více než z jedné třetiny zaměstnanci penzijního fondu.

Činnost penzijního fondu a depozitáře podléhá dohledu, který vykonává **ČNB**, avšak státní dozor v rozsahu povinnosti penzijního fondu a depozitáře poskytovat a vracet státní příspěvek vykonává **Ministerstvo financí ČR**.

ČNB dohlíží nad dodržováním zákona o penzijním připojištění a jiných předpisů, penzijního plánu a státu penzijního fondu a dbá na ochranu účastníků penzijního připojištění. Při výkonu dohledu a státního dozoru si ČNB a ministerstvo financí ČR poskytují vzájemně veškeré informace a zjištění, které mohou být pro výkon jejich působnosti významné.

Investování peněžních prostředků penzijního fondu podléhá státnímu dozoru **komise pro cenné papíry**.

Bezpečnost systému penzijního připojištění vychází z Kodexu etiky vydaného Asociací penzijních fondů ČR. Kodex etiky napomáhá prosazovat korektní vztahy na trhu penzijního připojištění v ČR a přispívá k jeho zdravému vývoji. Kodex etiky stanovuje etické normy jednání a chování, které by měly penzijní fondy uplatňovat ve své praxi.

2.4.4 Asociace penzijních fondů České republiky

Asociace penzijních fondů ČR je **dobrovolné zájmové sdružení právnických osob**, především penzijních fondů, nadané právní subjektivitou. V současné době Asociace penzijních fondů ČR sdružuje 10 členů aktivních na finančním trhu a 3 přidružené členy. Členství v Asociaci penzijních fondů ČR **není povinné** a má v souladu s platným zněním stanov dvě formy:

- řádné členství určené penzijním fondům na základě jednostranného přistoupení penzijního fondu,
- přidružené členství otevřené PO působícím v oblastech navazujících na penzijní připojištění nebo s ním související, které vzniká na základě žádosti o členství, po jejím schválení prezidiem Asociace penzijních fondů ČR.

Asociace penzijních fondů ČR působí jako poradenské informační centrum koordinující, zastupující, hájící a prosazující společné zájmy penzijních fondů vůči

zákonodárným orgánům, ministerstvům a jiným orgánům státní správy. Při výkonu poslání se Asociace penzijních fondů ČR řídí kodexem etiky a svými stanovami.

Vzhledem k tomu, že penzijní fondy mají zcela bezprostřední kontakt s účastníky penzijního připojištění, disponuje Asociace penzijních fondů ČR velmi kvalifikovanými a operativními informacemi o dění na finančním trhu.

2.5 Účastník penzijního připojištění

Účastníkem penzijního připojištění se může stát pouze FO starší 18 let, která má trvalý pobyt na území ČR a s příslušným penzijním fondem uzavře smlouvu o penzijním připojištění. *Účast na penzijním připojištění je dobrovolná*, podmínkou účasti na penzijní připojištění není účast na důchodovém pojištění ani trvání zaměstnání.

Dále se může stát účastníkem i FO starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu EU, ale jen pokud se účastní důchodového pojištění nebo je poživatelem důchodu z českého důchodového pojištění nebo veřejného zdravotní pojištění v ČR.

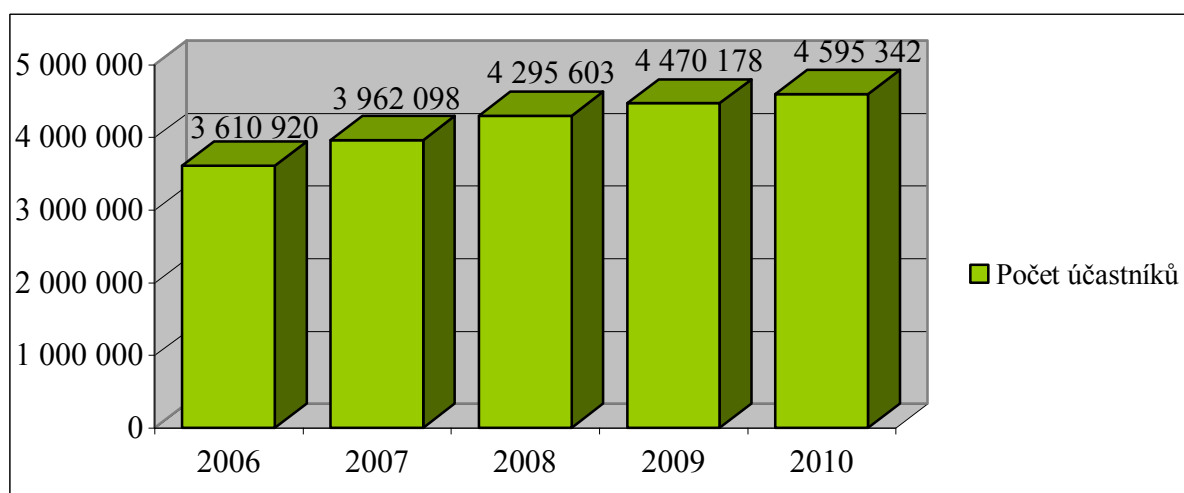
Splnění výše uvedených podmínek účastník penzijního připojištění prokazuje rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky a nebylo-li přiděleno, číslem pojištěnce vedeným v registru pojištěnců.

Účastník penzijního připojištění nesmí být z jakéhokoli důvodu diskriminován. V rámci penzijního připojištění platí zákaz diskriminace účastníků např. z důvodu pohlaví, rasy, víry a náboženství, politického smýšlení, národního nebo sociálního původu, majetku, zdravotního stavu a věku. Za diskriminaci se nepovažuje pouze omezení na osoby starší 18 let a při výpočtu výše penze použití údajů uvedených v úmrtnostních tabulkách zvlášť pro muže a zvlášť pro ženy, jelikož je zohledňována skutečnost, že ženy se v průměru dožívají vyššího věku než muži. *Střední délka života muže je necelých 75 let a ženy 80 let.*

Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění lze považovat za pozitivní. Počet zájemců o penzijní připojištění stále roste, což potvrzuje i následující graf 2.3.

Graf 2.3 Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění

Zdroj: Ekonomické ukazatele Asociace penzijních fondů ČR

V roce 2010 počet účastníků penzijního připojištění vzrostl na 4 595 342, a proto lze i nadále očekávat tuto rostoucí tendenci.

Tab. 2.2 Průměrná věková struktura účastníků penzijního připojištění

Věk	18 – 29	30 – 39	40 – 49	50 – 59	60 a více
Podíl účastníků dle věku v %	13	21	19	23	24

Zdroj: Výroční zpráva Asociace penzijních fondů ČR za rok 2009

Podle tabulky 2.2 se v roce 2009 nejvíce na penzijním připojištění podíleli účastníci ve věku 60 let a více. A naopak nejmenší počet účastníků byl ve věku 18 – 29, kteří se podíleli na celkovém počtu pouze 13 %.

2.5.1 Informační práva účastníka penzijního připojištění

Účastníci penzijního připojištění musí být minimálně jednou ročně svým penzijním fondem informováni prostřednictvím „výpisu“ o celkové výši peněžních prostředků evidovaných ve svůj prospěch, o stavu těchto nároků včetně výše připsaného procenta zhodnocení jejich peněžních prostředků. Tento výpis je podobný bankovnímu výpisu a jeho součástí musí být i zpráva o hospodaření penzijního fondu včetně přehledu o uložení, umístění peněžních prostředků penzijního fondu, o jejich výši a počtu jeho účastníků. Penzijní fond zasílá „výpis“ svým klientům na základě jejich žádosti, a to nejpozději do jednoho

kalendářního měsíce ode dne konání valné hromady, která rozhoduje o rozdělení zisku. Účastník penzijního připojištění má právo na zkontrolování údajů uvedených na výpise, a jestliže má nějaké nesrovnalosti, má právo na vysvětlení. První informace poskytuje penzijní fond zdarma, ale další doplňující informace poskytuje za úhradu účelně vynaložených nákladů.

Zprávu o hospodaření penzijního připojištění, stanovy a seznamy členů orgánů a akcionářů penzijního fondu je penzijní fond povinen zveřejňovat a musí být dostupné v sídle penzijního fondu nebo v jeho regionálních pobočkách všem účastníkům penzijního připojištění včetně příjemců penzí.

Zprávu o hospodaření a přehled o uložení, umístění je penzijní fond povinen zveřejňovat maximálně do 3. měsíců po skončení pololetí a kalendářního roku. Penzijní fondy existující déle než tři roky uvádějí v roční zprávě o hospodaření přehled výsledků hospodaření za poslední tři roky. Zprávy o hospodaření penzijní fond předkládá i ČNB, ministerstvu financí ČR a depozitáři.

2.6 Vznik penzijního připojištění

Zákon o penzijním připojištění nezakládá povinnost účastnit se penzijního připojištění u určitého penzijního fondu. Účastníci si mohou vybrat z 10 penzijních fondů.¹ Penzijní připojištění **vzniká** na základě písemné smlouvy o penzijním připojištění, a to dnem uvedeným ve smlouvě. Bezprostředně před uzavřením smlouvy o penzijním připojištění musí být zájemce o penzijní připojištění seznámen se statutem a penzijním plánem příslušného penzijního fondu.

Smlouva o penzijním připojištění vytváří právní základ mezi FO a příslušným penzijním fondem nebo osobou oprávněnou ke zprostředkování smluv o penzijním připojištění. Zprostředkovatelskou činnost směřující k uzavření smlouvy mezi FO a příslušným penzijním fondem, může vykonávat FO nebo PO pro penzijní fond, který má povolení k činnosti.

---

¹ Seznam penzijních fondů existujících na finančním trhu v České republice jsem uvedla v tabulce 2.1 na straně 5.

Samostatná smlouva o penzijním připojištění nesmí obsahovat klauzule zneužitelné v neprospěch účastníka penzijního připojištění a nevztahuje se na ni ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku o pojistných smlouvách.

Podepsáním smlouvy se penzijní fond zavazuje vyplácet účastníkovi dávky penzijního připojištění a účastník penzijního připojištění zavazuje platit příspěvky na svůj osobní účet u penzijního fondu. Penzijní fondy využívají k uzavření penzijního připojištění adhezní² smlouvy neboli předtištěné smlouvy, v nichž jsou stanoveny základní podmínky, práva a povinnosti. Účastník penzijního připojištění má možnost upravit jen volitelné parametry. Po akceptování návrhu smlouvy o penzijním připojištění sepsaném na příslušném formuláři účastník penzijního připojištění obdrží tuto smlouvu v klasické tištěné podobě.

Penzijní plán, na který se smlouva odvolává, je vždy přímo ze zákona její součástí. Dojde-li ke **změně** penzijního plánu, na které se účastník spolu s penzijním fondem dohodli, stává se tato změna součástí smlouvy. Penzijní fond je povinen písemně informovat účastníky o změnách penzijního plánu týkajících se nároků a dávek z penzijního připojištění.

K obecným náležitostem smlouvy o penzijním připojištění patří zejména identifikační údaje penzijního fondu a účastníka, datum vzniku penzijního připojištění účastníka, výše příspěvku účastníka neboli třetí osoby a způsob jeho úhrady penzijnímu fondu a v neposlední řadě druhy dávek penzijního připojištění. Dále je důležité ve smlouvě o penzijním připojištění sjednat poskytování starobní penze, na níž určené platby musí tvořit alespoň polovinu všech příspěvků účastníka penzijního připojištění. Účastník penzijního připojištění může pro případ svého úmrtí uvést ve smlouvě o penzijním připojištění osobu, které vznikne nárok na odbytné nebo pozůstalostní penzi, je-li uvedeno více osob, musí účastník o penzijním připojištění současně vymezit způsob rozdělení odbytného jednotlivým osobám. Ve většině případů se odbytné rozděluje mezi osoby na základě procenta. Nestanoví-li účastník penzijního připojištění ve smlouvě o penzijním připojištění způsob rozdělení odbytného, nemá to vliv na neplatnost této smlouvy a naspořené peněžní prostředky z penzijního připojištění se stanou součástí dědictví.

---

² formulářové

Nelze mít uzavřené smlouvy současně s více penzijními fondy tak, že by do prvního penzijního fondu platil svůj příspěvek sám účastník a případně čerpal státní příspěvek, a do druhého penzijního fondu za účastníka současně platil jeho zaměstnavatel, který by využíval daňové úlevy.

Penzijní fond či zprostředkovatel je povinen v souvislosti s uzavřením, změnou nebo ukončením smlouvy o penzijním připojištění postupovat kvalifikovaně, čestně, spravedlivě a především v nejlepším zájmu potencionálního a stávajícího účastníka penzijního připojištění.

2.7 Příspěvky na penzijní připojištění

Příspěvky na penzijní připojištění představují platby jeho účastníků, zaměstnavatele nebo státu, které plynou do penzijního fondu přímo ve prospěch jednotlivých účastníků penzijního připojištění. Na penzijní připojištění si mohou účastníci přispívat sami nebo to mohou učinit i třetí osoby, ale pouze se souhlasem samotného účastníka. Třetí osoba není zákonem o penzijní připojištění blíže specifikována, a proto to může být v zásadě kdokoli, kdo se rozhodne podílet na placení příspěvku účastníka. Pokud budou přispívat účastníkům na penzijním připojištění třetí osoby, jsou účastníci povinni tuto skutečnost předem oznámit penzijnímu fondu, jestliže tak nebylo učiněno při sepsání smlouvy o penzijním připojištění. Na osobní účet klienta penzijního připojištění mohou přicházet příspěvky:

- placené samotným účastníkem,
- státní příspěvky,
- příspěvky zaměstnavatele, který přispívá na penzijní připojištění svého zaměstnance
- příspěvky třetích osob

Kromě výše uvedených příspěvků plynou účastníkovi penzijního připojištění na jeho osobní účet u penzijního fondu i výnosy ze zhodnocení příspěvků, které se v současné době v ČR pohybují v rozmezí 1 % až 3,5 %.

2.7.1 Příspěvky účastníka

Jednou z povinností účastníka penzijního připojištění je placení příspěvku na své penzijní připojištění.

Výši příspěvku a interval placení si účastník penzijního připojištění dohodne s penzijním fondem smluvně písemnou formou. Při stanovení výše příspěvku na penzijní připojištění by měl účastník penzijního připojištění brát v úvahu svůj současný a očekávaný budoucí příjem, věk a předpokládaný odchod do starobního důchodu a příspěvky třetích osob.

Výše příspěvku účastníka penzijního připojištění může být **neomezeně vysoká**, ale nesmí být nižší než 100,- Kč, což je částka zakládající nárok na státní příspěvek. Ze začátku mohou být příspěvky mladších účastníků penzijního připojištění nižší, ale s postupem pracovní kariéry a s růstem příjmů by se měly tyto příspěvky zvyšovat, aby bylo dosaženo dostatečných úspor na individuálním účtu účastníka penzijního připojištění.

Příspěvky na penzijní připojištění účastník platí do konce kalendářního měsíce, na který platí, a pokud příspěvky platí na delší dobu dopředu, pak dokonce prvního kalendářního měsíce tohoto období. Příspěvek se považuje v daném měsíci za zaplacený, je-li do konce měsíce připsán na účet penzijního fondu u jeho depozitáře.

Účastník může placení příspěvků přizpůsobovat během spoření své aktuální finanční situaci resp. snížit, zvýšit nebo zažádat o přerušení nebo odklad placení. Změna výše příspěvku je možná pouze do budoucna a musí se písemně oznámit penzijnímu fondu. Přitom penzijní plán může stanovit lhůtu pro změnu výše příspěvku, která nesmí být delší než 3 kalendářní měsíce ode dne doručení oznámení účastníka o změně výše příspěvku. Doba odkladu placení příspěvků, za kterou účastník příspěvky doplatil, se započítává do pojištěné doby, ale nezapočítává se doba přerušení.

Podle § 15 zákona o daních z příjmů je účastníkům penzijního připojištění (FO) umožněno ve zdaňovacím období **odečíst ze základu daně z příjmů úhrn příspěvků zaplacených poplatníkem na penzijní připojištění, snížený o 6 000,- Kč. Maximálně lze takto odečíst za zdaňovací období 12 000,- Kč.**

Zákon o daních z příjmů tuto možnost pouze nabízí, a proto není povinností účastníka ji využít a nechává to zcela na jeho úvaze. Rozhodnutí účastníka penzijního připojištění do značné míry souvisí s výší jeho příjmů. Toto daňové zvýhodnění týkající se nejen zaměstnanců, ale všech poplatníků této daně, navazuje na podporu penzijního připojištění formou státního příspěvku.

Daňový odpočet příspěvků na penzijní připojištění může účastník resp. poplatník daně z příjmů FO uplatnit podáním vlastního daňového přiznání nebo prostřednictvím zaměstnavatele v rámci ročního vyúčtování záloh na daň. Zaměstnavatel k příspěvkům zaměstnance na penzijní připojištění přihlíží až při ročním zúčtování záloh na daň z příjmu za zdaňovací období. Nárok na snížení základu daně prokazuje poplatník potvrzením penzijního fondu o výši zaplacených příspěvků a smlouvou o penzijním připojištění. Platnost této smlouvy je podmíněna tím, že poplatník předloží svému zaměstnavateli každoročně do 15. února potvrzení penzijního fondu o příspěvku na penzijní připojištění se státním příspěvkem zaplaceným na uplynulé zdaňovací období. Potvrzení pro uplatnění daňových úlev zasílají penzijní fondy všem klientům, kterým vznikl nárok na tuto úlevu.

2.7.2 Státní příspěvky

Stát podporuje penzijní připojištění tím, že přispívá účastníkům penzijního připojištění určitou pevně stanovenou částkou. **Státní příspěvky** ve prospěch účastníků penzijního připojištění poskytuje Ministerstvo financí ČR ze státního rozpočtu. Příspěvek klienta penzijního fondu a příspěvek dalších osob resp. příbuzných a známých určuje výši státního příspěvku, který mu bude přiznán. Každý účastník penzijního připojištění má nárok pouze na jeden státní příspěvek.

Výše státního příspěvku je odstupňována podle výše účastníkem zaplaceného příspěvku na penzijní připojištění. V zásadě platí, čím vyšší příspěvek účastníka, tím vyšší státní příspěvek. Avšak maximální částka státního příspěvku činí 150,- Kč měsíčně a náleží v případě, že příspěvky účastníka činí měsíčně 500,- Kč a výše. Přehled výše aktuálních státních příspěvků uvádím v následující tabulce 2.3.

Tab. 2.3 Přehled výše aktuálních státních příspěvků

Příspěvky účastníka v Kč	Státní příspěvky v Kč
100 až 199	50 + 40% z částky nad 100 Kč
200 až 299	90 + 30% z částky nad 200 Kč
300 až 399	120 + 20% z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 + 10% z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

Zdroj: Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění

Účastníkovi penzijního připojištění, který včas a řádně zaplatil příspěvek, náleží ze státního rozpočtu za každý měsíc vždy jeden státní příspěvek. Jestliže účastník penzijního připojištění platí příspěvek za delší období než je kalendářní měsíc, stanoví se výše státního příspěvku dle průměrné měsíční výše připadající na dané období.

V případě opoždění nebo přerušení placení příspěvků státní příspěvek nenáleží. Státní příspěvek se neposkytuje ani na příspěvek placený zaměstnavatelem zcela nebo zčásti za své zaměstnance.

Souhrnně za všechny účastníky penzijního připojištění, kterým náleží státní příspěvek, podává penzijní fond čtvrtletně žádost Ministerstvu financí ČR o poskytnutí státního příspěvku. Povinností Ministerstva financí ČR je poukázat státní příspěvek na účet penzijního fondu do konce druhého měsíce následujícího po čtvrtletí, za které se o poskytnutí státního příspěvku žádá.

Státní příspěvky poskytnuté ve prospěch jednotlivých účastníků je penzijní fond povinen evidovat a hospodařit s nimi jako s příspěvky zaplacenými účastníky. Částky státního příspěvku, které nebyly použity na uspokojení nároků účastníka, se vrací zpět Ministerstvu financí ČR jako příjem státního rozpočtu.

2.7.3 Příspěvky zaměstnavatele

Je-li zaměstnanec účastníkem penzijního připojištění, může zaměstnavatel hradit celý sjednaný příspěvek nebo může přispívat zaměstnanci pouze určitou částkou. Příspěvky na penzijní připojištění svých zaměstnanců mohou hradit z vytvořeného fondu kulturních a sociálních potřeb. Tím, že se zaměstnavatelé účastní na penzijním připojištění svých zaměstnanců, projevují jistou loajalitu a zájem o zaměstnance. Příspěvky na penzijní připojištění mohou být odměnou za práci nebo jedním z prvků pro získání nových zaměstnanců.

Za příspěvky zaměstnavatele lze považovat jen takovou platbu zaměstnavatele, s níž zaměstnanec souhlasil a tuto skutečnost penzijnímu fondu předem oznámil. A na druhé straně penzijní fond musí zajistit ve svém informačním systému, aby byla platba připsána na skutečně platnou smlouvu o penzijním připojištění a bylo zaevidováno oznámení účastníka penzijního připojištění o tom, že souhlasí s příspěvkem zaměstnavatele. Pokud by chtěl využít daňové zvýhodnění, musí poslat příspěvky vždy přímo na účet penzijního fondu.

Podrobné podmínky pro poskytování příspěvků zaměstnancům na penzijní připojištění by měl zaměstnavatel stanovit vnitřním předpisem. Mezi základní pravidla pro poskytování příspěvků zaměstnancům patří:

- komu bude příspěvek poskytovat, jestli všem nebo jen vybraným profesím nebo až po odsloužení určité doby v podniku,
- výše příspěvku, kterou bude přispívat.

Výši příspěvku může zaměstnavatel stanovit *pevnou částkou* nebo *určitým procentem ze mzdy*. Pokud je příspěvek zaměstnavatele po celý rok fixní, lze lépe plánovat výdaje. S vyšší náročností plánování je spojené kolísání výše příspěvku v průběhu roku.

Peněžité plnění, které zaměstnavatel poskytuje za svého zaměstnance penzijnímu fondu, představuje finanční zvýhodnění, a proto se toto plnění považuje za příjem ze závislé činnosti, který podléhá u zaměstnance zdanění a odvodu sociálního a zdravotního pojištění, není-li tento příjem osvobozen podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP.

Do konce roku 2010 strop pro daňové osvobození v celkovém úhrnu **24 000,- Kč** ročně byl ***společný*** pouze ***pro příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění jeho zaměstnance*** u penzijního fondu a ***pro příspěvek zaměstnavatele na soukromé životní pojištění jeho zaměstnance***, které hradí pojišťovně. Záleží pouze na zaměstnavateli, jak se rozhodne, zda svému zaměstnanci zaplatí celou částkou 24 000,- Kč penzijnímu fondu na jeho penzijní připojištění nebo pojišťovně na jeho soukromé životní pojištění nebo ji rozdělí mezi tyto produkty v jakémkoli poměru.

Příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění jeho zaměstnance u penzijního fondu je ***do 24 000,- Kč u zaměstnance osvobozen od daně z příjmů a nepodléhá platbám na sociální a zdravotní pojištění jak u zaměstnance, tak i u zaměstnavatele***, ale jen pokud je uhrazen přímo na účet penzijního fondu a neváže se na výkon zaměstnání. ***Zaměstnavatel ušetří rovněž 34 % z příspěvku na penzijní připojištění svého zaměstnance oproti vyplácení mzdy ve výši příspěvku na penzijní připojištění.***

Počínaje rokem 2011 se zahrnuje do daňového osvobození částky 24 000,- Kč ročně i příspěvek zaměstnavatele na penzijní pojištění poukázaný ve prospěch ***jeho zaměstnance*** na penzijní pojištění ***u instituce penzijního pojištění.***

Podle § 6 odst. 17 ZDP instituce penzijního pojištění je provozována na principu fondového hospodářství, zřízená pro účely poskytování důchodových dávek nad rámec důchodového systému na základě smlouvy nebo jinak sjednané účasti na penzijním pojištění. Tato instituce penzijního pojištění má oprávnění k provozování penzijního pojištění v členském státě EU, Norska nebo Islandu a podléhá dohledu příslušných orgánů v tomto státě.

Za daňově uznatelný náklad se považují příspěvky zaměstnavatele poskytnuté na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu v neomezené výši, ale jen v případě, že závazek zaměstnavatele přispívat na penzijní připojištění svých zaměstnanců vyplývá z vnitřního předpisu zaměstnavatele, kolektivní smlouvy, pracovní smlouvy nebo jiné smlouvy. Jestliže závazek zaměstnavatele přispívat na penzijní připojištění svých zaměstnanců není zakotven ve smlouvách, nebude tento výdaj pro zaměstnavatele daňově uznatelný.

2.8 Dávky penzijního připojištění

Výplata dávek je základním cílem penzijního připojištění a všechny ostatní důvody např. daňové, by měly být až druhotné. Okruh dávek penzijního připojištění, které lze účastníkům penzijního připojištění vyplácet, vymezuje zákon o penzijním připojištění a nelze ho penzijním plánem rozšiřovat. Jednotlivé druhy dávek odpovídají tomu, pro jaké životní situace účastníků penzijního připojištění jsou určeny.

Penzijní fondy z penzijního připojištění poskytují účastníkům tyto druhy dávek:

- penze,
- jednorázového vyrovnání,
- odbytné.

Upřesnění podmínek nároku na výše uvedené dávky penzijního připojištění je součástí každého penzijního plánu, neboť se tak konkrétně definují situace, kdy výplata dílčích dávek může být zahájena, jestliže o to účastník penzijního připojištění či jiná oprávněná osoba požádá. Na základě žádosti oprávněné osoby jsou penzijní fondy povinny vyplácet dávky penzijního připojištění ve lhůtách a způsobem stanoveným penzijním plánem nebo dohodnutým s příjemcem penze.

V příspěvkově definovaném penzijním plánu se výše dávek penzijního připojištění odvozuje z výše příspěvků. V každém penzijním plánu musí být vymezeny podmínky nároku na starobní penzi a na jednorázové vyrovnání zatímco stanovení nároku na ostatní dávky penzijního připojištění je pouze na úvaze jednotlivých penzijních fondů.

Základní podmínku pro výplatu dávek penzijního připojištění představuje ***pojištěná doba***. Pojištěná doba představuje počet kalendářních měsíců, za které depozitář penzijního fondu evidoval platby příspěvků na penzijní připojištění ve prospěch účtu klienta penzijního fondu.

2.8.1 Penze

Penzí se rozumí doživotní pravidelná výplata peněžní částky a její výše se v penzijním plánu stanoví s přihlédnutím k výnosům hospodaření penzijního fondu podle pojistně matematických metod. Částka určená k výplatě penze závisí na celkové výši peněžních prostředků uvedené na osobním účtu každého účastníka penzijního připojištění. Tato částka obsahuje příspěvky uhrazené účastníkem, státní příspěvky a podíly na výnosech hospodaření penzijního fondu připadající na tyto příspěvky. Výše penze se pak stanoví z této částky, avšak s přihlédnutím k požadované délce výplaty penze nebo statisticky předpokládané délce dožití u doživotních penzí. Vyplácené dávky ve formě příslušných penzí podléhají 15 % srážkové dani. Při stanovení základu daně lze výši příslušné penze snížit o uhrazené příspěvky a státní příspěvky.

Z penzijního připojištění mohou penzijní fondy poskytovat starobní, výsluhové, invalidní a pozůstalostní penze. Vzhledem k tomu, že zákon o penzijním připojištění vymezuje taxativně druhy penzí, nemůže penzijní plán upravit nároky na jiné než výše uvedené penze.

Starobní penze se považuje za základní dávku a spočívá v ní smysl penzijního připojištění. Starobní penze je dávkou určenou na krytí sociálních potřeb a životních nákladů ve stáří, kdy účastník penzijního připojištění vzhledem k věku není schopen vydělávat potřebné peněžní prostředky svou aktivní pracovní činností. Starobní penze má pouze formu doživotní a náleží jen účastníkovi, se kterým byla smlouva o penzijním připojištění sjednána.

Podmínkou nároku na výplatu starobní penze je přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění a dosažení důchodového věku stanoveného penzijním plánem, který nesmí být nižší než 60 let. Nárok na starobní penzi vznikne i účastníkovi, který nepobírá od penzijního fondu invalidní důchod a hradil po určitou dobu resp. určitou pojištěnou dobu příspěvky na danou penzi. Pojištěná doba musí činit alespoň 60 kalendářních měsíců a zároveň nesmí být delší než 120 kalendářních měsíců, přičemž tuto dobu nelze v penzijním plánu snížit.

Výsluhová penze je další nepovinnou dávkou doplňující starobní penzi. V případě, že se účastník rozhodne pro výsluhovou penzi, musí ji sjednat ještě před vznikem nároku na starobní penzi. Jeho příspěvky pak nesmí být vyšší než příspěvky určené na starobní penzi.

Nárok na výsluhovou penzi vznikne účastníkovi, platil-li příspěvky na tuto penzi po dobu nejméně 180 kalendářních měsíců a nepobírá od penzijního fondu z téže smlouvy invalidní či starobní penzi. Přesný počet těchto měsíců pak stanoví penzijní plán.

Invalidní penze je ve své podstatě dávkou určenou na krytí sociálních potřeb a životních nákladů v době, kdy účastník vzhledem ke svému zdravotnímu stavu resp. invaliditě není schopen vydělávat potřebné peněžní prostředky svou aktivní pracovní činností před dovršením důchodového věku.

Základní podmínkou nároku na výplatu invalidní penze je přiznání plného invalidního důchodu z důchodového pojištění a od roku 2010 přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně. Dále má účastník nárok na invalidní penzi, platil-li příspěvky na penzijní připojištění po dobu, která nesmí být menší než 36 kalendářních měsíců a zároveň delší než 60 kalendářních měsíců a dosud nepobírá z téže smlouvy starobní penzi. Invalidní penze náleží pouze účastníkovi, se kterým byla sjednána. K žádosti o výplatu invalidní penze musí účastník doložit úředně ověřený doklad o přiznání plného invalidního důchodu resp. invalidity třetího stupně z důchodového pojištění.

Pozůstalostní penze je vyplácena v případě úmrtí účastníka penzijního připojištění oprávněné osobě, kterou určí ve smlouvě o penzijním připojištění. Jestliže účastník stanoví ve smlouvě o penzijním připojištění vyšší počet osob majících nárok na tuto penzi, pak musí současně rozhodnout o tom, jaký procentuální podíl nashromážděných peněžních prostředků na jeho osobním účtu u penzijního fondu připadne každé oprávněné osobě.

Nárok na pozůstalostní penzi vznikne oprávněné osobě pouze za předpokladu, že účastník penzijního připojištění platil příspěvky minimálně 36 kalendářních měsíců a zároveň dosud nepobíral starobní či invalidní penzi nebo pobíral tyto penze se sjednanou možností vzniku nároku na pozůstalostní penzi. Pozůstalostní penze může být vyplácena doživotně nebo po předem stanovenou dobu. Výše dávky závisí na příspěvcích

samotného účastníka a délce doby jejich placení, příspěvku státu a všech připsaných podílech na výnosech hospodaření penzijního fondu.

2.8.2 Jednorázové vyrovnání

Účastník penzijního připojištění či oprávněná osoba splňující podmínky pro vznik nároku na starobní, invalidní nebo výsluhovou penzi, může místo postupně vyplacené penze písemně požádat penzijní fond o **jednorázové vyrovnání**. Podstatou jednorázového vyrovnání je vrácení uhrazených příspěvků včetně odpovídajících výnosů ve prospěch příslušné penze. Na rozdíl od odbytného jsou v rámci jednorázového vyrovnání vyplaceny najednou nejen příspěvky účastníka, ale i příspěvky zaměstnavatele a státu, odvedené ve prospěch účastníka penzijního připojištění. ***U jednorázového vyrovnání podléhají 15 % srážkové dani výnosy a příspěvky zaměstnavatele.***

2.8.3 Odbytné

Odbytné představuje finanční vyrovnání mezi účastníkem a příslušným penzijním fondem, pouze pokud došlo k předčasnému ukončení smlouvy nebo nebyl naplněn účel penzijního připojištění. Odbytné nebo-li jednorázové vrácení příspěvků dosud zaplacených, náleží účastníkovi, v případě odstoupení z penzijního plánu nebo oprávněným osobám (pozůstalým), v případě smrti účastníka penzijního připojištění bez nároku na pozůstalostní penzi.

Podmínkou nároku na odbytné je trvání penzijního připojištění alespoň 12 kalendářních měsíců a smlouva o penzijním připojištění zanikla dohodou či výpovědí. Výše odbytného se stanoví jako úhrn účastníkem zaplacených příspěvků a podílu na výnosech z hospodaření penzijního fondu odpovídajícího výši jím uhrazených příspěvků. Částku určenou k výplatě odbytného neovlivňuje státní příspěvek ani podíl na výnosech ze státních příspěvků. Státní příspěvky je povinen penzijní fond ve stanovené lhůtě vrátit Ministerstvu financí ČR. ***Při výplatě odbytného podléhá 15 % srážkové dani objem příspěvků zaměstnavatele a podíly na zisku.*** V rámci odbytného je nutno dodanit i odpočty na daňovou úlevu za předpokladu, že byly uplatněny.

2.9 Přerušení penzijního připojištění

Účastník má právo na *přerušení penzijního připojištění*, které nastává dnem uvedeným v oznámení o přerušení penzijního připojištění adresovaném příslušnému penzijnímu fondu. Nejdříve však prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po doručení písemného oznámení penzijnímu fondu. Přerušit penzijní připojištění může účastník, jen pokud:

- platil příspěvky po dobu nejméně 36 kalendářních měsíců nebo
- platil po dobu 12 kalendářních měsíců v případě každého dalšího přerušení penzijního připojištění u stejného penzijního fondu.

Účastník penzijního připojištění má i po dobu přerušení nárok na podíl na výnosech u penzijního fondu, u kterého penzijní připojištění přerušil.

Podle zákona o penzijním připojištění nemůže penzijní fond účastníkovi vypovědět smlouvu o penzijním připojištění, jestliže splnil podmínky pro nárok na penzi nebo by splnil tuto podmínku do konce výpovědní lhůty stanovené penzijním plánem.

2.10 Převedení peněžních prostředků do jiného penzijního fondu

Účastník penzijního připojištění má nárok na *převedení peněžních prostředků do jiného penzijního fondu*, aniž by byl nějakým způsobem poškozen. K převodu peněžních prostředků může dojít pouze za předpokladu, že penzijní připojištění účastníka zaniklo a ani mu nevznikl nárok na penzi nebo odbytné a penzijní fond s tím souhlasí. Souhlas penzijního fondu je součástí akceptace žádosti o převodu peněžních prostředků. Účastník má právo na převedení svých peněžních prostředků včetně státních příspěvků a podílů na výnosech hospodaření penzijního fondu do jiného penzijního fondu.

Penzijní fond je povinen peněžní prostředky účastníka penzijního připojištění převést nejpozději do 3 měsíců ode dne doručení žádosti o převedení peněžních prostředků. Poskytnutí odbytného nebo převedení peněžních prostředků může být podmíněno zaplacením poplatku účastníkem penzijního připojištění. Výše poplatků nesmí být vyšší než 800,- Kč. Nebude-li poplatek účastníkem penzijního připojištění zaplacen během 3 měsíců ode dne

doručení žádosti, poskytne mu penzijní fond odbytné nebo převede peněžní prostředky do 5 dnů.

2.11 Zánik penzijního připojištění

Penzijní připojištění **zaniká** pouze v případech vymezených zákonem o penzijním připojištění.

Obvyklým způsobem zániku penzijního připojištění je dnem ukončení výplaty poslední penze. Žádá-li účastník penzijního připojištění místo výplaty poslední penze o jednorázové vyrovnání, končí smlouva o penzijním připojištění dnem výplaty jednorázového vyrovnání. Jestliže se účastník s penzijním fondem na dni zániku penzijního připojištění dohodnou, účastník nepřevádí své peněžní prostředky do jiného penzijního fondu, ale náleží mu odbytné.

Zemře-li účastník penzijního připojištění, kterému nebyla vyplácena penze ani odbytné a nevznikl-li mu nárok na pozůstalostní penzi, stává se smlouva o penzijním připojištění předmětem dědictví. Jestliže měl zemřelý účastník nárok na penzi a ve smlouvě o penzijním připojištění byla sjednána i pozůstalostní penze, má na tuto penzi nárok osoba uvedená ve smlouvě. Je-li uvedeno ve smlouvě o penzijním připojištění více osob, měli by účastníci určit podíly dělení této penze. V případě, že způsob rozdělení penze není ve smlouvě uveden, budou se uvedené osoby podílet na penzi stejným dílem.

Penzijní připojištění účastníka může dále zaniknout dnem ukončením trvalého pobytu účastníka z jiného členského státu EU na území ČR, ztrátou bydliště na území jiného členského státu EU nebo u cizince ukončením účasti na důchodovém pojištění nebo veřejném zdravotním pojištění v ČR a v neposlední řadě dnem jeho vypovězení.

Za předpokladu, že dříve vzniklé penzijní připojištění zaniklo naplněním svého účelu nebo bylo přerušeno anebo pokud účastník, kterému vznikl nárok na dávky penzijního připojištění, požádal o výplatu, může za stanovených podmínek uzavřít novou smlouvu o penzijním připojištění. Novou smlouvu o penzijním připojištění může FO uzavřít nejdříve

k prvnímu dni kalendářního měsíce následujícího po doručení písemné žádosti o výplatu dávky penzijního fondu.

2.12 Výpověď penzijního připojištění

Vzhledem k tomu, že penzijní připojištění je dobrovolné, může penzijní připojištění vypovědět jak účastník, tak penzijní fond. Na rozdíl od účastníka, který může podat písemnou výpověď kdykoliv a bez udání důvodu, má penzijní fond značně omezenou možnost písemné výpovědi. Penzijní plán může stanovit výpovědní dobu začínající prvním dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi do penzijního fondu a nesmí být delší než 2 kalendářní měsíce. Penzijní fond je povinen účastníkovi písemně akceptovat přijetí výpovědi a sdělit datum zániku penzijního připojištění nejpozději do 30 dnů ode dne doručení této výpovědi.

Penzijní fond může účastníkovi penzijní připojištění vypovědět jestliže:

- nesplnil podmínky vyplývající z penzijního plánu nebo ze zákona o penzijním připojištění;
- nepřispíval na penzijní připojištění alespoň 6 kalendářních měsíců;
- uvedl při uzavírání smlouvy o penzijním připojištění nepravdivé údaje, které ovlivňují poskytování státního příspěvku nebo dávky penzijního připojištění;
- zatajil skutečnosti, které jsou rozhodné pro uzavření smlouvy o penzijním připojištění.

Účastník penzijního připojištění musí být penzijním fondem o výpovědi předem informován do jednoho měsíce.

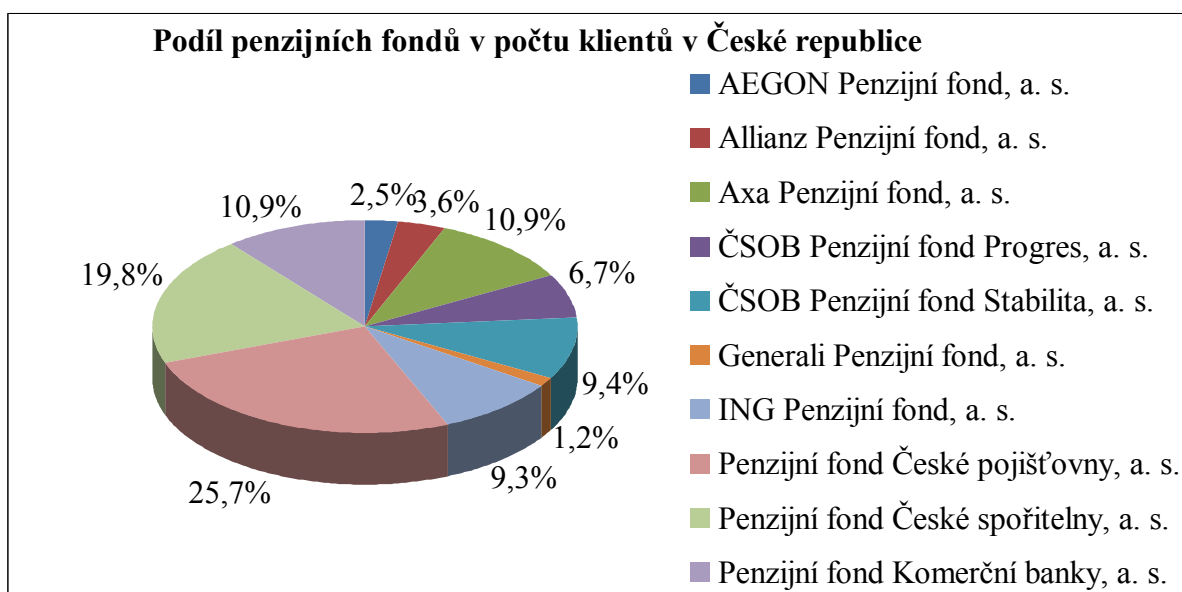
3 ANALÝZA PRODUKTU PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ U VYBRANÉHO PENZIJNÍHO FONDU

V rámci praktické části své diplomové práce se budu zabývat analýzou produktu penzijního připojištění u Penzijního fondu České pojišťovny. A proto je nutné, abych nejprve představila Penzijní fond České pojišťovny.

3.1 Penzijní fond České pojišťovny, a. s.

Pro praktickou část jsem si vybrala Penzijní fond České pojišťovny, jelikož je dlouhodobě nejstabilnějším a zároveň s 25,7 % tržním podílem největším poskytovatelem penzijního připojištění v České Republice.

Graf 3.1 Podíl penzijních fondů v počtu klientů v České republice k 31. 12. 2010

Zdroj: Ekonomické ukazatele penzijních fondů Asociace penzijních fondů ČR za rok 2010

Tab. 3.1 Vývoj počtu klientů Penzijního fondu České pojišťovny

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Počet klientů	867 593	974 115	1 079 410	1 160 860	1 160 915
Počet klientů s příspěvkem zaměstnavatele	198 314	217 942	244 488	265 582	265 311

Zdroj: Výroční zpráva Penzijního fondu České pojišťovny za rok 2009

Z výše uvedené tabulky 3.1 vyplývá, že vývoj počtu klientů Penzijního fondu České pojišťovny je stále rostoucí. **V roce 2010** se **počet klientů** zvýšil na 1 179 881 a novou smlouvu o penzijním připojištění uzavřelo 18 966 klientů.

Penzijní fond České pojišťovny vstoupil na trh penzijního připojištění v roce 1994. Jeho zakladatelem je Česká pojišťovna, která je zároveň jeho jediným akcionářem. Podle zákona o penzijním připojištění poskytuje všechny druhy penzí – starobní, výsluhovou, invalidní a pozůstalostní. Výpočet vyplácených penzí je ovlivněn úmrtnostními tabulkami, které vydal Česká statistický úřad v roce 2009, aktuální pojistně úrokovou mírou 2 % a selekčními koeficienty stanovenými Penzijním fondem České pojišťovny. Na trhu penzijního připojištění si trvale Penzijní fond České pojišťovny udržuje vedoucí postavení, což potvrzuje i skutečnost, že v posledních 5 letech pravidelně obsazuje přední příčky v soutěži MasterCard Banka roku organizovanou společností Fincentrum jako „**Penzijní fond roku**“.

Hodnota základního kapitálu Penzijního fondu České pojišťovny činí 213 700 000,- Kč.

Mezi základní dokumenty upravující činnost penzijního fondu České pojišťovny patří:

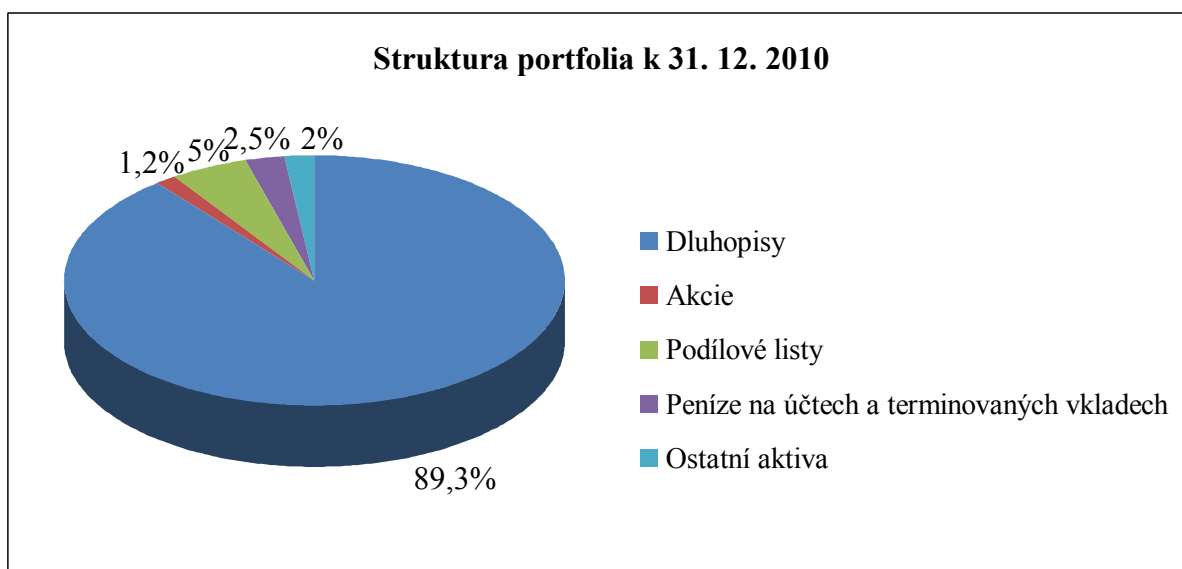
- **stanovy** uložené ve Sbírce listin Obchodního rejstříku;
- **statut č. 8**, který je k nahlédnutí klientům penzijního fondu v jeho sídle, na každé pobočce a u finančních poradců;
- **penzijní plán č. 6**, který je součástí smlouvy o penzijním připojištění.

Všechny výše uvedené dokumenty jsou i k dispozici na internetových stránkách Penzijního fondu České pojišťovny www.pfcp.cz.

Posláním Penzijního fondu České pojišťovny je být důvěryhodným, vedoucím a vysoce spolehlivým poskytovatelem penzijního připojištění. Strategickým cílem penzijního fondu je trvale zvyšování podílu v segmentech individuální a firemní klientely, vysoká kvalita poskytovaných služeb a efektivní správa vložených peněžních prostředků. Díky úzké spolupráci s Českou pojišťovnou dává záruku serióznosti, stability a dlouhodobé existence a zajišťuje možnost využití jejich dlouholetých zkušeností.

Penzijní fond České pojišťovny při výběru způsobu investování peněžních prostředků vložených klienty a státem, ale i při rozdělování zisku, se musí řídit zákonem stanovenými podmínkami. Činnost penzijního fondu, správnost ocenění finančních aktiv, ale i vypořádání finančních operací kontroluje jeho *depozitář UniCredit Bank Czech Republic*, a. s. s plnou odpovědností. Hospodaření Penzijního fondu České pojišťovny podléhá kontrole Ministerstva financí ČR a dohledu ČNB a každoročnímu auditu, který v roce 2010 prováděla společnost PricewaterhouseCoopers Česká republika, s. r. o..

Graf 3.2 Umístění peněžních prostředků Penzijního fondu České pojišťovny

Zdroj: Ekonomické ukazatele penzijních fondů Asociace penzijních fondů ČR za rok 2010

Z grafu 3.2 je patrné, že Penzijní fond České pojišťovny měl v roce 2010 nejvíce svých peněžních prostředků uložených do dluhopisů, a to 89,3 %.

Penzijní fond České pojišťovny může peněžní prostředky svých klientů zhodnocovat jen přísně sledovanou formou do bezpečných a málo rizikových aktivit. Při výběru formy zhodnocení peněžních prostředků by měl preferovat bezpečnost investic před vyšší výnosů

Tab. 3.2 Vývoj celkových aktiv Penzijního fondu České pojišťovny

Rok	2006	2007	2008	2009	2010 ³
Celková aktiva v tis. Kč	32 472 450	38 291 304	44 811 073	51 366 237	55 284 000

Zdroj: Výroční zpráva Penzijního fondu České pojišťovny za rok 2009

Objem celkových aktiv se **v roce 2010** zvýšil na 55 284 000 000,- Kč, což znamená 8 % tempo růstu.

Tab. 3.3 Hospodářské výsledky Penzijního fondu České pojišťovny

Rok	Hospodářský výsledek v tis. Kč
2006	1 032 735
2007	938 616
2008	81 354
2009	619 073
2010 ⁴	1 147 000

Zdroj: Hospodářské výsledky Penzijního fondu České pojišťovny za rok 2009

V roce 2010 se podařilo Penzijnímu fondu České pojišťovny zvýšit **zisk** o 86 % na 1 147 000 000,- Kč.

Výnosy Penzijního fondu České pojišťovny představují úroky, dividendy a výnosy z obchodování s cennými papíry, ale i jiné příjmy, jejichž zdrojem jsou ostatní investice. Všechny peněžní prostředky jsou zhodnocovány podle hospodaření Penzijního fondu České pojišťovny. Valná hromada každým rokem stanovuje výši podílu na výnosech hospodaření Penzijního fondu České pojišťovny, která se připíše ve prospěch účtu spořicích klientů.

^{3,4} Ekonomické ukazatele penzijních fondů Asociace penzijních fondů ČR za rok 2010

Tab. 3.4 Vývoj zhodnocení peněžních prostředků klientů Penzijního fondu České pojišťovny

Rok	Zhodnocení peněžních prostředků klientů v %
2005	3,8
2006	3,3
2007	2,4
2008	0,2
2009	1,2

Zdroj: Asociace penzijních fondů ČR

Penzijní fond České pojišťovny připisuje podíly na výnosech ve prospěch svých klientů do jednoho měsíce po schválení roční účetní závěrky. Zhodnocení posuzuje z dlouhodobého pohledu a celkové doby spoření. Za posledních 5 let připsal svým klientům **zhodnocení v průměru 2,2 % ročně**. Avšak skutečný výnos ze spoření je ještě vyšší, jelikož je nutné k tomuto zhodnocení připočítat státní příspěvky a daňové úlevy.

3.2 Analýza produktu penzijního připojištění

V následujících podkapitolách na základě teoretických znalostí a konkrétních parametrů zadaných v tabulce 3.5 analyzují pro potencionálního klienta Penzijního fondu České pojišťovny produkt penzijního připojištění. Analýzu penzijního připojištění provedu na příkladech týkajících se účastníka penzijního připojištění ve věku 24 let.

Pro vlastní výpočty využiji kalkulátor Penzijního fondu České pojišťovny na internetových stránkách www.pfcp.cz.

Tab. 3.5 Konkrétní parametry pro následující analýzu

Penzijní plán Penzijního fondu České pojišťovny	číslo 6
Průměrné zhodnocení peněžních prostředků účastníků za roky 2005-2009	2,2 %
Vstupní věk do systému penzijního připojištění	24 let
Věk při žádosti o výplatu roční penze	65 let

Zdroj: Kalkulátor Penzijního fondu České pojišťovny

Vypočtené hodnoty budou zahrnovat pravidelné platby do 65 let včetně státních příspěvků a průměrného zhodnocení 2,2 % poukazované ve prospěch účtu účastníka penzijního připojištění a dle aktuálního penzijního plánu č. 6

Všechny vypočtené hodnoty by měly být chápány jen jako prognostické odhady budoucích finančních efektů k termínu vzniku nároku na starobní důchod. Jejich skutečná výše bude záviset na budoucím vývoji ekonomiky, změnách legislativy a především na plánované důchodové reformě.

3.2.1 Státní podpora penzijního připojištění

Penzijní připojištění je podporováno státem ve dvou formách, a to v podobě státního příspěvku a ve formě snížení daňového základu pro výpočet daně z příjmů FO.

Státní podpora v podobě státního příspěvku náleží každému, kdo uzavře smlouvu o penzijním připojištění. Přehled výše aktuálních státních příspěvků jsem uvedla v tabulce 2.3.

V následujícím textu uvádím příklady nároků účastníka penzijního připojištění na státní příspěvek:

- na vlastní příspěvek ⁴
- na příspěvek zaměstnavatele ⁵
- na příspěvek 3. osoby (rodičů, příbuzných) ⁶

V následující tabulce 3.6 znázorňuji příklad nároku účastníka penzijního připojištění na státní příspěvek v závislosti na měsíční úložky ve výši 100,- Kč až 500,- Kč.

---

⁴ Viz tabulka 3.6

⁵ Viz tabulka 3.7

⁶ Viz tabulka 3.8

Tab. 3.6 Nárok na státní příspěvek u příspěvku účastníka penzijního připojištění

Měsíční příspěvek účastníka	Celkový příspěvek účastníka za 41 let spoření	Měsíční státní příspěvek	Celkový státní příspěvek za 41 let spoření
100	49 200	50	24 600
150	73 800	70	34 440
200	98 400	90	44 280
250	123 000	105	51 660
300	147 600	120	59 040
350	172 200	130	63 960
400	196 800	140	68 880
450	221 400	145	71 340
500	246 000	150	73 800

Zdroj: vlastní výpočty

Z výše uvedených výpočtů je zřejmé, že nejefektivnější měsíční úložka účastníka je ve výši 500,- Kč, jelikož mu na tuto částku náleží **maximální státní příspěvek ve výši 150,- Kč**, což představuje při délce spoření 41 let částku 73 800,- Kč (150 x 12 x 41).

Příklad, ve kterém je ve prospěch účtu účastníka penzijního připojištění poukázána částka 500,- Kč, přičemž 300,- Kč představuje vlastní příspěvek účastníka a 200,- Kč příspěvek zaměstnavatele uvádím v tabulce 3.7.

Tab. 3.7 Nárok na státní příspěvek u příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zaměstnance

Doba spoření (v letech)	Celkový příspěvek účastníka	Celkový příspěvek zaměstnavatele	Celkový státní příspěvek
1	3 600	2 400	1 440
10	39 600	26 400	15 840
20	75 600	50 400	30 240
30	111 600	74 400	44 640
41	147 600	98 400	59 040

Zdroj: vlastní výpočty

Účastníkovi penzijního připojištění náleží státní příspěvek ve výši 120,- Kč, a to na částku 300,- Kč, neboť ***na příspěvek zaměstnavatele se státní příspěvek neposkytuje***. Po 41 letech spoření částkou 300,- Kč měsíčně, tak účastník penzijního připojištění získá státní příspěvek ve výši 59 040,- Kč ($120 \times 12 \times 41$).

V následující tabulce 3.8 zobrazuji situaci, kdy se účastník ve smlouvě o penzijním připojištění zavázal měsíčně poukazovat na své penzijní připojištění částku 300,- Kč, přičemž 200,- Kč za něho platí rodiče.

Tab. 3.8 Nárok na státní příspěvek u příspěvku 3. osob (rodičů, příbuzných)

Měsíční příspěvek účastníka	300
Měsíční příspěvek 3. osoby	200
Celkový příspěvek účastníka	500
Měsíční státní příspěvek	ANO 150
Celkový státní příspěvek za 41 let spoření	73 800

Zdroj: vlastní výpočty

Účastníkovi náleží ***státní příspěvek*** na částku 500,- Kč, jelikož ***se vztahuje i na příspěvek 3. osob (rodičů, příbuzných)***. Za 41 let spoření tak získá celkový státní příspěvek ve výši 73 800,- Kč ($150 \times 12 \times 41$).

Druhá forma státní podpory představuje možnost snížení daňového základu pro výpočet daně z příjmů FO až o 12 000,- Kč ročně. Částka, o kterou lze snížit základ daně, se rovná ročnímu součtu vlastních příspěvků účastníka penzijního připojištění sníženému o 6 000,- Kč ročně.

Konkrétní situaci, kdy si účastník sám přispívá na penzijní připojištění v částce 600,- Kč, znázorňuji v tabulce 3.9. V příkladě vycházím z předpokladu, že průměrná mzda do budoucna poroste a daňové úlevy zůstanou neměnné.

Tab. 3.9 Daňová úspora účastníka penzijního připojištění při platbě 600,- Kč

Měsíční hrubá mzda	Roční hrubá mzda	Základ daně bez odpočtu příspěvku	Daň bez odpočtu příspěvků	Základ daně po odpočtu příspěvku	Výsledná Daň	Daňová úspora účastníka
15 500	186 000	249 200	13 740	248 000	13 560	180
25 500	306 000	410 000	37 860	408 800	37 680	180
34 500	414 000	554 700	59 565	569 600	59 385	180

Zdroj: vlastní výpočty

Činí-li roční hrubá mzda např. 186 000,- Kč, základ daně bez odpočtu příspěvku na penzijní připojištění by byl ve výši 249 200,- Kč ($186\,000 \times 1,34$). Sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem je ve výši 63 240,- Kč ($186\,000 \times 0,34$). **Daňová povinnost** účastníka **bez odpočtu příspěvku** činí 13 740,- Kč. ($249\,200 \times 0,15 = 37\,380 - 23\,640$). Uplatní-li si účastník odpočet příspěvku ve výši 1 200,- Kč ($7\,200 - 6\,000$), jeho základ daně by činil 248 000,- Kč ($186\,000 \times 1,34 = 249\,200 - 1\,200$). Výše **daňové povinnosti po odpočtu příspěvku** se rovná částce 13 566,- Kč ($248\,000 \times 0,15 = 37\,200 - 23\,640$). Z tabulky 3.9 vyplývá, že i když účastník penzijního připojištění bude pobírat různou mzdu, získá stejnou úsporu na dani ve výši 15 % tj. 180,- Kč, neboť roční **daňová úspora není závislá na výši příjmů**.

Daňová úspora je tedy závislá jen na výši zaplacených příspěvků účastníka na penzijní připojištění, což uvádím v následující tabulce 3.10.

Tab. 3.10 Daňová úspora účastníka penzijního připojištění (fyzické osoby)

Měsíční příspěvek účastníka	Roční odpočet příspěvku od základu daně	Roční daňová úspora účastníka (15 %)
100	0	0
500	0	0
600	1 200	180
900	4 800	720
1 200	8 400	1 260
1 500	12 000	1 800
1 500 a více	12 000	1 800

Zdroj: vlastní výpočty

Z tabulky 3.10 vyplývá, že účastník by měl pro maximální využití výhod nabízených penzijním fondem, přispívat na penzijní připojištění částkou 1 500,- Kč měsíčně. Při měsíčním příspěvku 1 500,- Kč si může odečíst od základu daně ročně 12 000,- Kč a jeho daňová úspora bude ve výši 1 800,- Kč ($12\,000 \times 0,15$). Bude-li účastník pobírat např. hrubou měsíční mzdu ve výši 15 500,- Kč a přispívat na penzijní připojištění částkou 1 500,- Kč, za 41 let na dani z příjmů ušetří 73 800,- Kč ($1\,800 \times 41$).

Penzijní připojištění je daňově výhodné nejen pro zaměstnance, ale i pro zaměstnavatele. Příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění do 24 000,- Kč u zaměstnavatele nepodléhá platbám na sociální a zdravotní pojištění. Je-li sjednán nárok zaměstnance na příspěvek od zaměstnavatele na penzijní připojištění, v kolektivní smlouvě, vnitřním předpise nebo v pracovní smlouvě, *může zaměstnavatel příspěvek zahrnout do daňově uznatelných nákladů a tím si snížit svou daňovou povinnost.*

Velikost roční daňové úspory zaměstnavatele je stejně jako u zaměstnance závislá pouze na výši příspěvku na penzijní připojištění, což uvádím v tabulce 3.11.

Tab. 3.11 Daňová úspora zaměstnavatele (právníké osoby)

Měsíční příspěvek zaměstnavatele	Roční příspěvek zaměstnavatele	Roční daňová úspora zaměstnavatele (19 %)
300	3 600	684
600	7 200	1 368
800	9 600	1 824
1 000	12 000	2 280
1 500	18 000	3 420
2 000	24 000	4 560

Zdroj: vlastní výpočty

Rozhodne-li se zaměstnavatel ročně přispívat na penzijní připojištění zaměstnance částku 3 600,- Kč (300 x 12), na dani z příjmu ušetří 684,- Kč (3 600 x 0,19) za rok. Jestliže by chtěl zaměstnavatel uplatnit daňovou úsporu v maximální výši 4 560,- Kč (24 000 x 0,19), měl by zaměstnanci ročně přispívat na penzijní připojištění částkou 24 000,- Kč tj. 2 000,- Kč měsíčně.

Jelikož existuje málo zaměstnavatelů, kteří jsou ochotni poukazovat na penzijní připojištění svého zaměstnance 2 000,- Kč, budu v následujících příkladech počítat s měsíčním příspěvkem 300,- Kč.

Následující tabulky 3.12 a 3.13 se týkají klienta Penzijního fondu České pojišťovny, který pobírá měsíční hrubou mzdu ve výši 15 500,- Kč. U svého zaměstnavatele má podepsané prohlášení k dani a uplatňuje pouze slevu na poplatníka v částce 23 640,- Kč. Na penzijní připojištění přispívá 1 500,- Kč měsíčně. Zaměstnavatel má v úmyslu jeho hrubou měsíční mzdu zvýšit o 300,- Kč. Chce-li zaměstnavatel zvýšit příjem svého zaměstnance, může si vybrat ze dvou možností. Může buď zaměstnanci navýšit hrubou mzdu, nebo přispět na jeho penzijní připojištění.

Tab. 3.12 Mzdové náklady zaměstnavatele na jednoho zaměstnance po přímém navýšení hrubé mzdy o 300,- Kč (varianta A)

Daňové řešení u zaměstnance		Osobní náklady zaměstnavatele	
Hrubá měsíční mzda	15 800	Hrubá měsíční mzda	15 800
Hrubá roční mzda	189 600	Hrubá roční mzda	189 600
Super hrubá roční mzda (po zaokrouhlení)	254 000	Super hrubá roční mzda (po zaokrouhlení)	254 000
Sociální pojištění 6,5 %	12 324	Sociální pojištění 25 %	47 400
Zdravotní pojištění 4,5 %	8 532	Zdravotní pojištění 9 %	17 064
Daňová povinnost	14 460	Roční mzdové náklady na jednoho zaměstnance	254 064
Čistá roční mzda	154 284		

Zdroj: vlastní výpočty

Jestliže se **zaměstnavatel rozhodne zvýšit hrubou mzdu** svého zaměstnance o 300,- Kč tj. 3 600,- Kč za rok, jeho **celkové roční mzdové náklady** na jednoho zaměstnance budou ve výši 254 064 (189 600 + 47 400 + 17 064). Zaměstnanec obdrží **čistou mzdu** v částce 154 284,- Kč (189 600 – 12 324 – 8 532 – 14 460) a zaplatí **daň z příjmu** ve výši 14 460,- Kč ($189\,600 \times 1,34 = 254\,000 \times 0,15 = 38\,100 - 23\,640$).

Tab. 3.13 Mzdové náklady zaměstnavatele na jednoho zaměstnance po navýšení hrubé mzdy formou příspěvku na penzijní připojištění ve výši 300,- Kč (varianta B)

Daňové řešení u zaměstnance		Osobní náklady zaměstnavatele	
Hrubá měsíční mzda	15 500	Hrubá měsíční mzda	15 500
Příspěvek zaměstnavatele	300	Příspěvek zaměstnavatele	300
Hrubá roční mzda	186 000	Hrubá roční mzda	186 000
Super hrubá roční mzda (po zaokrouhlení)	249 200	Super hrubá roční mzda (po zaokrouhlení)	249 200
Sociální pojištění 6,5 %	12 090	Sociální pojištění 25 %	46 500
Zdravotní pojištění 4,5 %	8 370	Zdravotní pojištění 9 %	16 740
Daňová povinnost	13 740	Roční mzdové náklady na jednoho zaměstnance	252 840
Čistá roční mzda	151 800		

Zdroj: vlastní výpočty

Pokud **zaměstnavatel** místo přímého navýšení hrubé mzdy **zvolí roční příspěvek** na penzijní připojištění zaměstnance ve výši 300,- Kč tj. 3 600,- Kč ročně, jeho **celkové roční náklady** na zaměstnance se budou rovnat částce 252 840,- Kč ($186\,000 + 46\,500 + 16\,740 + 3\,600$). Zaměstnavatel odvede finančnímu úřadu za zaměstnance **daň z příjmu** ve výši 13 746,- Kč ($186\,000 \times 1,34 = 249\,200 \times 0,15 = 37\,380 - 23\,640$) a vyplatí mu **čistou mzdu** ve výši 151 800,- Kč ($186\,000 - 12\,090 - 8\,370 - 13\,740$).

Z porovnání varianty A a B je zřejmé, že **pro zaměstnavatele je výhodnější přispívat zaměstnanci na penzijní připojištění místo navýšení hrubé mzdy**. Začne-li zaměstnavatel přispívat na penzijní připojištění, **ušetří** ročně **na mzdových nákladech** 1 224,- Kč [$(47\,400 + 17\,064) - (46\,500 + 16\,740)$] a jeho **úspora na daních** bude ve výši 684,- Kč ($300 \times 12 \times 0,19$). **Zaměstnanec ušetří na dani z příjmu a na sociálním a zdravotním pojištění** 1 116,- Kč [$(12\,324 + 8\,532 + 14\,460) - (12\,090 + 8\,372 + 13\,740)$]. Roční mzdové náklady zaměstnavatele se zvýší jen o částku 3 600,- Kč, kterou přispěje zaměstnanci na penzijní připojištění. Kdyby se zaměstnavatel rozhodl zvýšit o 300,- Kč hrubý měsíční příjem zaměstnance, jeho mzdové náklady by byly podstatně vyšší. Jelikož by musel za zaměstnance odvést sociální a zdravotní pojištění a zálohu na daň. U obou variant získal zaměstnanec za rok stejnou částku 3 600,- Kč, ale pro zaměstnavatele by varianta A znamenala vyšší náklady.

3.2.2 Možné naspořené peněžní prostředky

Pro názornost v následující tabulce 3.14 uvádím, kolik by účastník penzijního připojištění naspořil peněžních prostředků při různém vstupním věku do systému penzijního připojištění, neboť cílem mé diplomové práce je i zjistit, kdy a v jaké výši začít přispívat na penzijní připojištění. Záměrně jsem zvolila měsíční příspěvek 500,- Kč a 1 500,- Kč, neboť u obou částek lze získat maximální státní příspěvek a navíc u částky 1 500,- Kč i maximální daňovou úsporu.

Tab. 3.14 Možné naspořené peněžní prostředky

Měsíční příspěvek účastníka	Věk	Doba spoření (v letech)	Celkový příspěvek účastníka	Celkový státní příspěvek	Celkové výnosy z příspěvků účastníka	Naspořená částka celkem
500	55	10	60 000	18 000	9 144	87 144
	45	20	120 000	36 000	39 473	195 473
	35	30	180 000	54 000	96 138	330 138
	24	41	246 000	73 800	196 573	516 373
1 500	55	10	180 000	18 000	23 323	221 323
	45	20	360 000	36 000	100 452	496 452
	35	30	540 000	54 000	244 467	838 467
	24	41	738 000	73 800	499 657	1 311 457

Zdroj: vlastní výpočty

Začne-li **klient** Penzijního fondu České pojišťovny **ve 24 letech** přispívat na penzijní připojištění částkou **500,- Kč** měsíčně, **v 65 letech obdrží** částku **516 373,- Kč** (246 000 + 73 800 + 196 573) při ročním průměrném zhodnocení 2,2 %. Jeho **vklady** za 41 let spoření dosáhnou částky 246 000,- Kč (500 x 12 x 41), což je 47,6 % (516 373/246 000) z celkových naspořených peněžních prostředků. **Státní příspěvky** ve výši 73 800,- Kč (150 x 12 x 41) a jeho **celkové výnosy z příspěvků** ve výši 196 573,- Kč (516 373 – 246 000 – 73 800) tvoří zbylých 52,4 %. Rozhodne-li se **účastník** začít spořit později až **od 45 let, získá v 65 letech** pouze **195 473,- Kč** (120 000 + 36 000 + 39 473) při průměrném ročním zhodnocení 2,2 %. Za 20 let spoření jeho **vklady** budou činit 120 000,- Kč, což je 61,4 % z celkových naspořených peněžních prostředků. Zbylých 38,6 % bude tvořit **státní příspěvek** v částce

36 000,- Kč (150 x 12 x 20) a jeho **celkové výnosy z příspěvků** v částce 39 473,- Kč (195 473 – 120 000 – 36 000).

Jestliže by **klient** Penzijního fondu České pojišťovny **ve 45 letech** začal přispívat na penzijní připojištění částkou **1 500,- Kč** měsíčně, získala by za 20 let spoření 496 452,- Kč (360 000 + 36 000 + 100 452) tj. o 300 979,- Kč než při měsíční úložce 500,- Kč. Avšak pro FO je **nejvýhodnější** přispívat na penzijní připojištění **od 24 let**, jelikož si naspoří při měsíční úložce 1 500,- Kč za celou dobu spoření 1 311 457,- Kč tj. o 815 005,- Kč více než za 20 let spoření a zároveň o 795 084,- Kč více než při měsíčním příspěvku 500,- Kč za 41 let spoření. I když může být pro něho **vázací doba příliš dlouhá** a **s peněžními prostředky nemůže téměř disponovat**, představuje penzijní připojištění pro účastníka **bezpečnou formu zhodnocení prostředků**, neboť po celou dobu trvání smlouvy má **garantovaný nezáporný výnos**.

3.2.3 Čerpání peněžních prostředků z penzijního připojištění

Ve smlouvě o penzijním připojištění kromě **starobní a invalidní penze** si klient penzijního fondu může sjednat dále **výsluhovou a pozůstalostní penzi**. Definici dávek penzijního připojištění a podmínky pro jejich výplatu jsem zmínila v kapitole 2.8. A proto v následující tabulce 3.15 uvádím pouze shrnutí podmínek pro čerpání peněžních prostředků z penzijního připojištění.

Tab. 3.15 Podmínky pro čerpání peněžních prostředků z penzijního připojištění

Typ dávky	Podmínka pro výplatu dávky
Odbytné	12 měsíců spoření
Starobní penze	60 let + 60 měsíců spoření
Výsluhová penze	180 měsíců spoření
Invalidní penze	36 měsíců spoření + plný invalidní důchod
Pozůstalostní penze	0-36 uhrazených příspěvků (vše mimo státního příspěvku) 37 a více uhrazených příspěvků (vše včetně státního příspěvku)

Zdroj: Školící materiály ZFP akademie

Jestliže klient Penzijního fondu České pojišťovny splní výše uvedené podmínky pro získání nároku na výplatu dávky penzijního připojištění, bude mít možnost své naspořené

peněžní prostředky vybrat formou *jednorázového vyrovnání, pravidelné měsíční penze* nebo *odbytného* v případě předčasného ukončení penzijního připojištění. Následující příklad v tabulce 3.16 se týká účastníka, který přispívá na penzijní připojištění částkou 1 500,- Kč a zaměstnavatel mu bude poukazovat na účet penzijního fondu 300,- Kč.

Tab. 3.16 Jednorázové vyrovnání versus výplata penze

Celkový příspěvek účastníka		738 000
Výnosy z příspěvku účastníka celkem		454 157
Celkový příspěvek zaměstnavatele		147 600
Výnosy z příspěvku zaměstnavatele celkem		90 950
Celkový státní příspěvek		73 800
Výnosy ze státního příspěvku celkem		45 475
Celkové výnosy z příspěvků účastníka		590 582
Stav osobního účtu v 65 letech		1 549 982
Jednorázové vyrovnání		1 549 982
Odbytné		1 430 708
Roční penze od 65 let	Typ penze A ⁷	101 386
	Typ penze B ⁸	97 036
	Typ penze C ⁹	83 089

Zdroj: vlastní výpočty

Začne-li klient Penzijního fondu České pojišťovny ve 24 letech přispívat měsíčně částkou 1 500,- Kč, přičemž zaměstnavatel mu bude přispívat částkou 300,- Kč měsíčně, v okamžiku nároku na výplatu jednotlivých dávek penzijního připojištění jeho naspořené peněžní prostředky v 65 letech budou ve výši 1 549 982,- Kč (738 000 + 147 600 + 73 800 + 590 582). V případě jednorázového vyrovnání účastník získá v 65 letech 1 549 982,- Kč a v případě roční doživotní penze mu bude pravidelně vyplácena roční penze stanovená ve výši 101 386,- Kč $[1\,549\,982 / (12 \cdot 15,287)]$, kde 15,287 je střední délka života 65letého muže stanovená pomocí věkové hranice 80 let. ***Pro konkrétní výši penze je rozhodující jaký typ penze účastník zvolí.*** Zda se rozhodne pro výplatu měsíční penze doživotní se zaručenou

⁷ doživotní

⁸ doživotní se zaručenou dobou výplaty penze 10 let

⁹ doživotní s prodlouženou dobou výplaty penze 5 let

dobou výplaty nebo s prodlouženou dobou výplaty penze. **Největší riziko představuje doživotní penze**, jelikož se může stát, že **kvůli** svému **úmrtí** **nestihne vybrat všechny naspořené peněžní prostředky**.

Výplata dávek penzijního připojištění podléhá dani z příjmů ve výši 15 %. Pro výši a předmět zdanění je rozhodující jakou formu výplaty peněz účastník zvolí. Rozhodne-li se pro **jednorázové vyrovnaní, předmětem zdanění budou celkové získané výnosy z příspěvků účastníka** ve výši 590 582,- Kč ($1\,549\,982 - 738\,000 - 147\,600 - 73\,800$) a **příspěvky zaměstnavatele** v částce 147 600,- Kč ($300 \times 12 \times 41$). Po zdanění výnosů a příspěvků zaměstnavatele 15 %, obdrží účastník peněžní prostředky ve výši 1 439 255,- Kč ($1\,549\,982 - 110\,727$). Jestliže se rozhodne pro výplatu prostřednictvím pravidelně vyplácené měsíční penze, **zdanění budou podléhat pouze celkové získané výnosy z příspěvků účastníka** ve výši 38 628,- Kč ($29\,705 + 2\,974 + 5\,949$). Po zdanění výnosů 15 % obdrží roční penzi ve výši 95 592,- Kč ($101\,386 - 5\,794$). A proto je **výplata** naspořených peněžních prostředků **v podobě pravidelné penze oproti jednorázovému vyrovnaní výhodnější**.

Vypořádání peněžních prostředků ve formě odbytného při předčasném ukončení penzijního připojištění **je pro klienta nejméně výhodné**, jelikož mu **zanikne nárok na státní příspěvek** ve výši 73 800,- Kč. V případě odbytného účastník zaplatí **daň z příspěvku zaměstnavatele a z celkových výnosů z příspěvků účastníka snížených o výnosy ze státních příspěvků** ve výši 81 766,- Kč ($590\,582 - 45\,475 = 545\,107$). Pokud by během trvání smlouvy o penzijním připojištění účastník uplatňoval odpočet zaplacených příspěvků od základu daně, musí je zpětně dodanit.

3.2.4 Další možnosti penzijního připojištění

Účastník penzijního připojištění si může podle své finanční situace přizpůsobovat platby na penzijní připojištění. Přispívání na penzijní připojištění může **odložit** nebo **přerušit**, může **upravit výši příspěvků**, využít **mimořádný vklad pro uplatnění daňových úlev v maximální nebo požadované výši** nebo **jednorázový vklad (předplatné)**.

V následující tabulce 3.17 zobrazuji situaci, kdy klient Penzijního fondu České pojišťovny se ve smlouvě o penzijním připojištění zavázal přispívat na penzijní připojištění částkou 500,- Kč. Na tuto částku mu náleží státní příspěvek ve výši 150,- Kč. Jelikož ztratil zaměstnání a není schopen svůj závazek v období od 1. 1. 2011 – 31. 4. 2011 splnit, oznámil to penzijnímu fondu. Kdyby včas tuto skutečnost neohlásil, vystavil by se riziku ukončení smlouvy o penzijním připojištění pro neplacení ze strany penzijního fondu. Účastník si může vybrat ze dvou možností níže uvedených.

Tab. 3.17 Přerušeni versus odklad

	Přerušeni	Odklad
Maximální doba	Bez omezení	Bez omezení
Nutnost doplatit	NE	ANO
Započítání doby	NE	ANO
Státní příspěvek	NE	NE

Zdroj: Školící materiály ZFP akademie

Jestliže přeruší placení příspěvku, musí si stanovit dobu, po kterou nebude platit příspěvky na penzijní připojištění. **Doba přerušeni se účastníkovi nezapočítává do celkové doby penzijního připojištění a ani nemá po tuto dobu nárok na státní příspěvek.** Po dobu přerušeni přijde o státní příspěvek ve výši 600,- Kč (150 x 4). Využije-li od 1. 1. 2011 do 31. 4. 2011 odklad placení příspěvku, má možnost tyto příspěvky do 31. 5. 2011 doplatit, aby se mu započítaly do celkové doby penzijního připojištění. **Po dobu odkladu a ani na doplacené peněžní prostředky nebude mít nárok na státní příspěvek.**

V níže uvedené tabulce 3.18 uvádím příklad, kdy účastník penzijního připojištění se rozhodl vložit na svůj účet příspěvky na penzijní připojištění formou jednorázového vkladu

(předplatného) na 5 let ve výši 85 200,- Kč. **Jednorázový vklad** byl penzijním fondem na žádost účastníka postupně rozpuštěn do měsíčních příspěvků ve výši 1 420,- Kč.

Tab. 3.18 Jednorázový vklad příspěvku na penzijní připojištění 60 000,- Kč na 5 let

Výše jednorázového vkladu na 5 let	85 200
Celkový státní příspěvek	9 000
Výnos ze státního příspěvku celkem	517
Celkový příspěvek účastníka	94 200
Výnos z příspěvku účastníka celkem	3 750
Celkové výnosy z příspěvků účastníka	5 410
Celkem naspořeno za 5 let	99 610

Zdroj: vlastní výpočty

Klient penzijního fondu předplacením příspěvků na penzijní připojištění na 5 let získá **celkový státní příspěvek** ve výši 9 000,- Kč a navíc se mu peněžní prostředky zhodnotí. Za 5 let spoření by si mohl od základu daně odečíst 55 200,- Kč ($1\,420 \times 12 = 17\,040 - 6\,000 = 11\,040 \times 5$) a získal by **celkovou daňovou úsporu** ve výši 8 280,- Kč ($55\,200 \times 0,15$). **Jednorázový vklad je výhodný i pro nové klienty Penzijního fondu České pojišťovny ve věku 60 let, neboť po dosažení věku 60 let si mohou své úspory vybrat už po 5 letech.**

V následujícím textu uvádím příklad, kdy účastník penzijního připojištění má uzavřenou smlouvu od 1. 1. 2011 a jeho měsíční příspěvek nedosahuje optimální částky 1 500,- Kč. Účastník by chtěl **maximální daňovou úlevu získat vložением mimořádného vkladu**. Měsíční příspěvek účastníka činí 500,- Kč. Za celý rok při měsíční úložce si naspoří pouze 6 000,- Kč, a proto, aby si mohl od základu daně odečíst maximálně možnou částku, musí do 31. 11. 2011 požádat prostřednictvím změny smlouvy o využití daňových úlev a do 31. 12. 2011 **doplatit** částku **12 000,- Kč**. Státní příspěvky budou přiznány za měsíc leden až prosinec na měsíční příspěvek ve výši 1 000,- Kč.

4. VYHODNOCENÍ PRODUKTU PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

4.1 Vyhodnocení produktu penzijního připojištění na základě analýzy

Ve 3. kapitole na modelových příkladech jsem analyzovala výhody a nevýhody *produktu penzijního připojištění* pro potencialního klienta Penzijního fondu České pojišťovny, který je ve stejné věkové kategorii jako já.

Na základě vlastních výpočtů v rámci analýzy jsem došla k závěru, že je velmi *výhodné začít* přispívat *ve věku 24 let*, protože *největší efekt účastníkovi přináší pravidelné spoření po dlouhou dobu*. I přesto, že je vázací doba příliš dlouhá, má klient nárok na garantovaný nezáporný výnos po celou dobu spoření, což představuje výhodu penzijního připojištění.

Největší výhodou penzijního připojištění je podle mého názoru *možnost získání státní podpory v podobě státního příspěvku a daňové úlevy*. Účastník penzijního připojištění, který začal přispívat na penzijní připojištění ve věku 24 let a přispíval 1 500,- Kč po dobu 41 let, může získat na vlastní příspěvky a příspěvky 3. osob *roční státní příspěvek až ve výši 1 800,- Kč*. Z tabulky 3.14 vyplývá, že při měsíční úložce 500,- Kč a více získá celkový státní příspěvek v maximální výši 73 800,- Kč. *Na daních z příjmů účastník zaplatí ročně o 1 800,- Kč méně* při měsíční úložce 1 500,- Kč a více. Přičemž dle tabulky 3.10 může získat celkovou daňovou úsporu v maximální částce 73 800,- Kč.

Na účet klienta penzijního fondu může příspěvky poukazovat i zaměstnavatel. Z příspěvku zaměstnavatele *účastník neplatí daň z příjmů ani neodvádí veřejnoprávní pojištění*. U zaměstnavatele jsou příspěvky do 24 000,- Kč daňově uznatelným nákladem. Zaměstnavatel může při měsíčním příspěvku 2 000,- Kč a více, získat *maximální roční daňovou úsporu* v částce 4 560,- Kč. Za 41 let spoření může zaměstnavatel získat daňovou úsporu ve výši 186 960,- Kč.

Nevýhodou penzijního připojištění je jeho *minimální likvidita*, jelikož účastník po celou dobu spoření *nemůže* se svými *peněžními prostředky téměř disponovat*. Ke svým

peněžním prostředkům se účastník dostane nejdříve po 15 letech spoření prostřednictvím výsluhové penze.

Právo plně disponovat s naspořenými prostředky získá až po splnění podmínek. O způsobu výplaty se nemusí účastník rozhodovat již při podpisu smlouvy o penzijním připojištění, ale až při jeho nároku na výběr peněžních prostředků ze svého účtu u penzijního fondu. Naspořené peněžní prostředky může vybrat jednorázově nebo formou výplaty pravidelné penze. Jednorázové vyrovnání oproti pravidelně vyplácené doživotní penze je sice méně rizikové, ale daňově nevýhodné. Volba ***doživotní penze představuje*** pro účastníka ***určité riziko***, jelikož se může stát, že v případě úmrtí nestihne vybrat všechny naspořené peněžní prostředky.

Další výhodou pro účastníka penzijního připojištění je možnost využití jednorázového vkladu tzv. předplatného, mimořádného vkladu pro využití maximálních daňových úlev nebo přerušení, odložení příspěvků na penzijní připojištění, a možnost úpravy výše příspěvku dle finanční situace. Avšak ***po dobu odložení nebo přerušení ztrácí nárok na státní příspěvky***.

Na vlastních výpočtech jsem potvrdila skutečnost, že pro potencionálního zájemce o penzijní připojištění je ***efektivní*** přispívat částkou 500,- Kč, neboť získá státní příspěvek v maximální výši, ale pro využití maximálních daňových úlev je ***optimální*** příspěvek ve výši 1 500,- Kč. Zda-li to bude stačit pro zajištění slušné životní úrovně po odchodu do penze, ukážu na modelovém příkladu.

4.2 Modelový příklad

V rámci modelového příkladu vycházím z údajů skutečně uvedených v předchozí analýze, přičemž jméno a příjmení jsem zvolila čistě náhodně.

Josef Šťastný je čerstvým absolventem vysoké školy ekonomického směru. Má 24 let a teprve v lednu 2011 začal pracovat na plný úvazek jako všeobecný účetní pro malou obchodní společnost v Ostravě. Jeho hrubý měsíční příjem činí 15 500,- Kč. U svého zaměstnavatele podepsal prohlášení k dani a uplatňuje pouze slevu na poplatníka ve výši 23 640,- Kč.

Jelikož je zatím svobodný, bezdětný a bez závazků, chtěl by své peněžní prostředky investovat. Pro investování svých peněžních prostředků by chtěl využít produkt penzijního připojištění a tím si zajistit svou životní úroveň alespoň na 10 let po odchodu do penze.

Smlouvu o penzijním připojištění je ochoten uzavřít s Penzijním fondem České pojišťovny od 1. 2. 2011. Ve smlouvě o penzijním připojištění by si chtěl sjednat všechny 4 druhy penze – starobní, invalidní, výsluhovou a pozůstalostní. Jako oprávněnou osobu k převzetí nároku na starobní penzi si stanoví svou matku se 100 % podílem na dávce. Avšak počítá s tím, že do budoucna jako oprávněnou osobu stanoví své děti.

Tab. 4.1 Stanovení důchodového věku

Datum narození	2. 2. 1987
Pohlaví	muž
Důchodový věk	65 let
Vznik nároku na starobní důchod, byla-li získána doba pojištění alespoň 35 let nebo 30 let pojištění bez náhradních dob pojištění	2. 2. 2052

Zdroj: vlastní výpočty dle věkového kalkulátoru MPSV

Podle současné právní úpravy *odejde Josef do důchodu* ve věku 65 let, a tudíž předpokládá dobu spoření 41 let. Po dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění by chtěl přispívat alespoň částkou **1 500,- Kč**, přičemž na tuto částku by mu náležel maximální měsíční státní příspěvek **150,- Kč**.

Tab. 4.2 Stav naspořených peněžních prostředků – měsíční příspěvek 1 500,- Kč

Měsíční příspěvek účastníka	1 500
Měsíční státní příspěvek	150
Celkový příspěvek účastníka	738 000
Výnosy z příspěvků účastníka celkem	454 688
Celkový státní příspěvek	73 800
Výnosy ze státních příspěvků celkem	44 969
Celkové výnosy z příspěvků účastníka	499 657
Osobní stav účtu v 65 letech	1 311 457

Zdroj: vlastní výpočty

Za 41 let by jeho **celkové vlastní příspěvky** činily 738 000,- Kč a na tuto částku by mu náležel **celkový státní příspěvek** ve výši 73 800,- Kč (150 x 12 x 41). **Celkové naspořené peněžní prostředky** za celou dobu trvání smlouvy o penzijním připojištění budou činit 1 311 457,- Kč (738 000 + 73 800 + 499 657).

A nyní *prostřednictvím kalkulátoru ZFP akademie vypočtu potřebnou životní úroveň potencionálního klienta a zjistím, kolik bude potřebovat pro zachování životní úrovně a zda mu bude stačit přispívat na penzijní připojištění částkou 1 500,- Kč.*

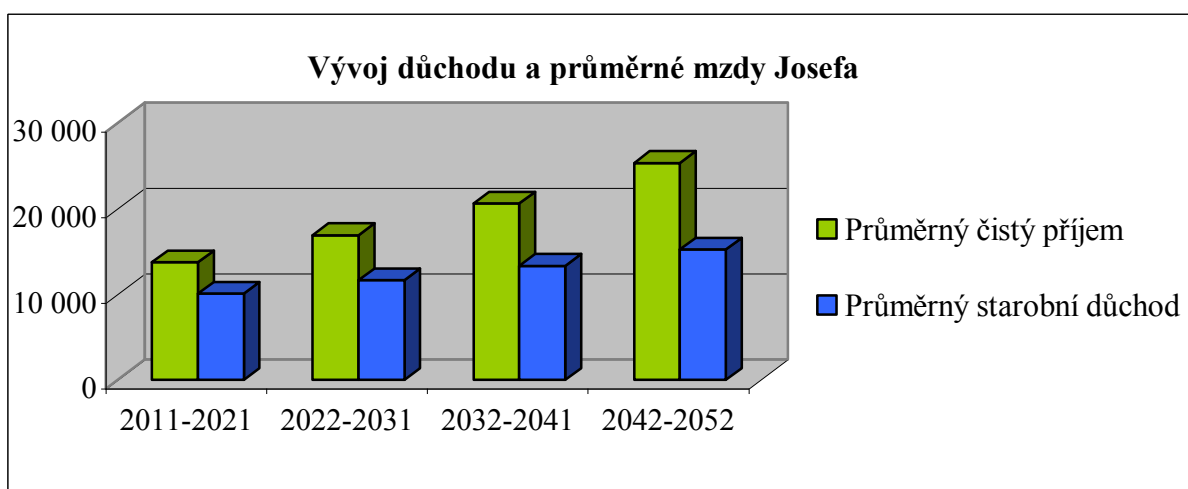
Tab. 4.3 Výpočet čisté mzdy

Hrubá měsíční mzda	15 500
Super hrubá mzda (po zaokrouhlení)	20 800
Sociální pojištění 6,5 %	1 008
Zdravotní pojištění 4,5 %	936
Daňová povinnost	1 150
Čistá mzda	12 406

Zdroj: vlastní výpočty

Josef předpokládá, že jeho čistá mzda ve výši 12 406,- Kč (15 500 – 1 008 – 936 – 1 150), která je v současné době ovlivněna nedostatkem pracovních zkušeností, do budoucna poroste. Předpokládaný vývoj jeho průměrné čisté mzdy a starobního důchodu zobrazují v následujícím grafu 4.1.

Graf 4.1 Vývoj důchodu a průměrné mzdy Josefa

Zdroj: vlastní výpočty dle kalkulátoru ZFP akademie

Tab. 4.4 Finanční zajištění životní úrovně v penzi

Doba spoření (v letech)	41
Doba pobírání penze (v letech)	10
Čistý příjem před odchodem do důchodu	27 941
Předpokládaná výše důchodu	16 174
Celková potřebná částka	1 412 040
Potřebný měsíční příspěvek účastníka	1 626

Zdroj: vlastní výpočty

Dle vlastních výpočtů pomocí kalkulátoru ZFP akademie jeho **čistý příjem před odchodem** do penze bude činit 27 941,- Kč a ke dni 2. 2. 2052 mu vznikne nárok na **starobní důchod** ve výši 16 174,- Kč. Z toho vyplývá, že musí počítat s dramatickým poklesem příjmů. A aby si svou životní úroveň zachoval alespoň na 10 let po odchodu do penze, musí si zajistit **pravidelnou měsíční rentu** ve výši 11 767,- Kč (27 941 – 16 174). Částka 1 311 457,- Kč pro zachování životní úrovně nebude stačit, neboť oproti potřebné částce 1 412 040,- Kč (11 767 x 12 x 10) je o 100 583,- Kč nižší. Jelikož potřebuje naspořit pro zachování měsíční penze alespoň na 10 let částku 1 412 040,- Kč, **měl by Josef přispívat na penzijní připojištění alespoň částkou 1 626,- Kč.**

Vzor vyplněné smlouvy a předpokládaný průběžný stav naspořených peněžních prostředků při měsíční úložce 1 626,- Kč uvádím v příloze č. 1 a č. 2.

Tab. 4.5 Stav naspořených peněžních prostředků – měsíční příspěvek 1 626,- Kč

Měsíční příspěvek účastníka	1 626
Měsíční státní příspěvek	150
Celkový příspěvek účastníka	799 992
Výnosy z příspěvku celkem	492 788
Celkový státní příspěvek	73 800
Výnosy ze státního příspěvku celkem	45 460
Celkové výnosy z příspěvků účastníka	538 248
Osobní stav účtu v 65 letech	1 412 040

Zdroj: vlastní výpočty

Pro zabezpečení potřebné částky 1 412 040,- Kč (799 992 + 73 800 + 538 248) je potřeba, aby si zajistil svými vklady alespoň 57 % cílové částky. Zbýlých 43 % mu zajistí stát formou státních příspěvků v částce 73 800,- Kč (150 x 12 x 41) a výnosy z příspěvků ve výši 538 248,- Kč (492 788 + 45 460). Jestliže Josef bude měsíčně přispívat na penzijní připojištění 1 626,- Kč, může si každoročně od základu daně odečíst 12 000,- Kč. Jeho daňová úspora za 41 let spoření bude činit 73 800,- Kč.

Na základě modelového příkladu jsem zjistila, že potencionální klient s průměrnou hrubou mzdou 15 500,- Kč by si měl začít už na začátku produktivního života odkládat alespoň 1 626,- Kč, aby si svou životní úroveň zachoval i po odchodu do penze.

5 ZÁVĚR

Současný důchodový systém nedokáže čelit dopadům demografického vývoje, kterými jsou především prodlužující se délka života, růst podílu starších osob na celkové populaci, růst počtu důchodců při současném poklesu počtu ekonomicky aktivních občanů, a existuje tedy zcela reálný předpoklad, že tento systém bude dlouhodobě finančně neudržitelný. Na tuto skutečnost reaguje vláda a připravuje se důchodová reforma, která by měla vstoupit v platnost od roku 2013.

Podle dat zveřejněných Českým statistickým úřadem činí za rok 2010 průměrný starobní důchod 41,1 % průměrné mzdy. I za současných podmínek je tedy nutno ke státním důchodům hledat jinou vhodnou alternativu, která by zabránila podstatnému snížení životní úrovně ve stáří. Jednou z těchto alternativ je i penzijní připojištění, a tím odpovídám na otázku položenou v úvodu své diplomové práce, proč se účastnit penzijního připojištění. Systém *penzijního připojištění* zůstane zachován i v rámci důchodové reformy, a proto ***je i do budoucna perspektivní a nejbezpečnější alternativou zhodnocení peněžních prostředků.***

V rámci praktické části diplomové práce jsem řešila, kdy a v jaké výši začít spořit v rámci produktu penzijního připojištění se státním příspěvkem, aby zůstala zachována stávající životní úroveň i při odchodu do důchodu. Na základě analýzy a následného vyhodnocení jsem došla k závěru, že je nutno začít spořit ihned na začátku produktivního života, neboť ***v dlouhodobosti spočívá efekt penzijního připojištění. Optimální částkou***, která nezatíží rodinný rozpočet, využívá veškeré výhody v podobě státního příspěvku a daňové úspory a v optimální výši vyrovná životní úroveň na 10 let života v důchodu, ***je částka alespoň 1 626,- Kč měsíčně***, přičemž se naspoří 1 412 040,- Kč. S růstem příjmů v produktivním věku je vhodné tuto částku zvyšovat, a tím se zabezpečit i na delší období než 10 let.

Nelze se spoléhat na stát, neboť rostoucí deficit státního rozpočtu pro budoucí důchodce znamená, že prostředky na důchody jsou kryty státním rozpočtem ve stále se zmenšující míře. Doporučuji tedy zvolit jako alternativu ke státním důchodům i penzijní připojištění.

Seznam použité literatury

a) Knihy

- [1] CIPRA, T. *Pojistná matematika: teorie a praxe*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2006. 411 s. ISBN 80-86929-11-6.
- [2] DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2009. 216 s. ISBN: 978-80-86929-51-4.
- [3] PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 12. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 128 s. ISBN 80-247-3616-7.
- [4] VESELÁ, J. *Investování na kapitálových trzích*. Praha: Aspi, 2007. 704 s. ISBN 978-80-7357-297-6.

b) Elektronické publikace

- [5] *Asociace penzijních fondů ČR: Kodex etiky* [online]. c2009 [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/o-nas/dokumenty/>>.
- [6] *Asociace penzijních fondů ČR: Vybrané ekonomické ukazatele* [online]. c2009 [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/>>.
- [7] *Asociace penzijních fondů ČR: Výroční zpráva 2009* [online]. Duben 2010 [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <http://publikace.apfcr.cz/cz_verze.html>.
- [8] *Asociace penzijních fondů ČR: Základní údaje* [online]. c2009 [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/o-nas/zakladni-udaje-apf-cr/>>.
- [9] *Asociace penzijních fondů ČR: Zhodnocení prostředků účastníka* [online]. c2009 [cit. 2011-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/zhodnoceni-prostredku-ucastniku-pp-rok-1995-az-2009.html>>.
- [10] *Český statistický úřad: Průměrná hrubá měsíční mzda* [online]. 2011-03-09 [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr>.
- [11] *Finance.cz: Penzijní připojištění* [online]. 2010 - 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-penze/informace/penzijni-pripojisteni/>>.
- [12] *Ministerstvo práce a sociálních věcí: Věková kalkulačka* [online]. c2006 [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2436/vekova_kalkulacka_1009.xls>.

- [13] *Penzijní fond České pojišťovny: Hospodářské výsledky* [online]. 2011 [cit. 2011-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.pfcp.cz/o-nas/penzijni-fond-ceske-pojistovny/hospodarske-vysledky.html>>.
- [14] *Penzijní fond České pojišťovny: Kalkulátory* [online]. 2011 [cit. 2011-03-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.pfcp.cz/kalkulatory/kolik-nasporite.html>>.
- [15] *Penzijní fond České pojišťovny: Výroční zpráva 2009* [online]. 2010 [cit. 2011-02-25]. Dostupný z WWW: <http://www.pfcp.cz/cs/download/vyrocnizpravy/vz_pfcp_2009.pdf>.
- [16] ŠEVČÍKOVÁ, K. *PF ČP Metodická příručka prodeje 2009-10* [online]. 2010-05-17, č. 17 [cit. 2011-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://extranet.zfpakademie.cz/Default.aspx?action=prispevek&id=3365>>.
- [17] ŠEVČÍKOVÁ, K. *PF ČP* [online]. 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://extranet.zfpakademie.cz/Default.aspx?action=prispevek&id=96>>.
- [18] *Veřejná databáze Českého statistického úřadu: Průměrná měsíční výše důchodu* [online]. 2011 [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=16&expand=1&>.
- [19] *ZFP akademie: Kalkulačka – Kalkulátor zajištění poklesu příjmu při odchodu do penze* [online]. 2011 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.zfpa.cz/co-umime/kalkulacka/>>.
- [20] *Prace.cz: Kalkulačky: Výpočet penzijního připojištění* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://poradna.prace.cz/kalkulacky/vypocet-penzijniho-pripojisti/>>.

d) Zákony, vyhlášky a další právní úpravy

- [21] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.
- [22] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.
- [23] Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, v platném znění.

c) Ostatní

- [24] KRAKOVKOVÁ, R. *Systém penzijního připojištění a penzijních fondů v České republice*. Ostrava, 2008. 71 s. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská, Ekonomická fakulta.
- [25] ZFP akademie. *Školící materiál k penzijnímu připojištění*.

Seznam zkratk

a. s.	akciová společnost
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
FO	fyzická osoba
např.	například
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
PO	právnícká osoba
popř.	popřípadě
resp.	respektive
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
tj.	to je
tzv.	takzvaný
ZFP	Zprostředkovatele finančních produktů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Michaela Košárková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Dvorská 666, 742 13 Studénka